คำบรรยาย

"โลกุตตรธรรม"

จากภาพปริศนาธรรมในโรงมหรสพทางวิญญาณ
สวนโมกขพลาราม

โดย พระอาจารย์สุชาติ ปัญญาทีโป
พระอาจารย์นุ้ย สัมปันโน

คำบรรยาย "โลกุตตรธรรม" จากภาพปริศนาธรรมในโรงมหรสพทางวิญญาณ สวนโมกขพลาราม

คำบรรยาย

"โลกุตตรธรรม"

จากภาพปริศนาธรรมในโรงมหรสพทางวิญญาณ
สวนโมกขพลาราม

จิรํ ติฏฺฐตุ พุทฺธ สาสนํ
"ขอพระพุทธศาสนาจงสถิตสถาพรชั่วนิจนิรันดร์"

สำนักพิมพ์ บุพนิมิต

คำบรรยาย

"โลกุตตรธรรม"

โดย

พระอาจารย์สุชาติ ปญฺญาทีโป

พระอาจารย์นุ้ย สมฺปนฺโน

ISBN 974-88781-7-1

พิมพ์ครั้งแรก พฤษภาคม ๒๕๓๕
จำนวน ๓,๐๐๐ เล่ม

สำนักพิมพ์บุพนิมิต ๖๖๕ ซอย ๖๕ ถนนสุขุมวิท
เขตคลองเตย กทม. ๑๐๑๑๐
โทร. ๓๙๑-๙๐๐๕

คณะบรรณาธิการ อรุณ แสงทอง
เกษม เอมะสิทธิ์

ฝ่ายดำเนินงาน ปรีดา ข้าวบ่อ
ผริตา แสงทอง

ถ่ายภาพปกและภาพประกอบ
สุภัณฏฐ์ สาระเกษตริน

พิมพ์ที่ บริษัท ที.พี. พริ้นท์ จำกัด โทร. ๔๓๓-๐๐๒๖

จัดจำหน่ายกรุงเทพฯ โดย "ชนนิยม" โทร. ๕๕๒-๔๐๗๐
จัดจำหน่ายต่างจังหวัด โดย บริษัท หนังสือสายน้ำ จำกัด โทร. ๕๒๕-๐๓๗๔

ราคา ๒๕ บาท

สารบัญ

อนุโมทนา

การพิมพ์ภาพที่เรียกกันว่า "ภาพปริศนาธรรม" ที่เป็นของต่างประเทศขึ้นมาในลักษณะเช่นนี้ในครั้งนี้ เข้าใจว่าเป็นของใหม่หรือครั้งแรกในหมู่พุทธบริษัทเรา, การที่ทำให้พุทธบริษัทชาวไทยทั่วไป ได้ทราบว่าพวกอื่นเขาสอนธรรมะกันด้วยภาพ ในลักษณะที่แตกต่างจากวิธีของเราอย่างไรนั้น ย่อมเป็นความก้าวหน้า ดังนั้นเป็นสิ่งที่ควรอนุโมทนา.

การสอนธรรมทางภาพนี้ ได้รับความสนุกบันเทิงไปในตัว ทำให้การเรียนธรรม เป็นสิ่งไม่น่าเบื่อ และถ้าทำถูกวิธีแล้วย่อมเสียเวลาน้อย แต่กลับเข้าใจได้ลึกซึ้ง กว่าการอ่านหนังสือล้วน ๆ หรือฟังการบรรยายด้วยปาก, แล้วยังแถมจะเป็นประโยชน์ในแง่ของศิลปะอีกด้วย, ทั้งที่เป็นศิลป์แห่งการใช้เส้นหรือสี และศิลป์แห่งการระบายความคิดอันเป็นนามธรรมออกมาเป็นภาพ ซึ่งควรจัดเป็นศิลป์ชั้นสูง ทำได้แต่ธรรมเมธีที่เป็นทั้งศิลปินด้วยเท่านั้น.

การศึกษาธรรมจากภาพนั้น ในชั้นแรกที่สุด จะต้องดูให้ออกเสียก่อนว่า มันเป็นภาพอะไร หรือเขามุ่งหมายจะเขียนภาพอะไรนั่นเอง; ในชั้นที่สองจะต้องพินิจพิจารณาจนเข้าใจความหมายของภาพนั้น ๆ ว่ามุ่งจะแสดงความหมายอะไร โดยแท้จริงถึงที่สุด; และในขั้นที่สาม ซึ่งควรจะเป็นขั้นสุดท้ายนั้น คือการน้อมเอาภาวะแห่งความหมายนั้น เข้ามาสู่จิต หรือภาวะของตัวเราเองที่กำลังเป็นอยู่จริง ซึ่งอาจจะถึงกับสะดุ้ง เพราะภาพนั้น ได้ด่าเรา สอนเรา ล้อเรา ถึงขนาดที่เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในสันดานของเรา ซึ่งหมายความว่า มันได้ช่วยชำระชะล้างกิเลสของเราได้ไม่น้อยทีเดียว.

ส่วนมาก มักจะดูอย่างดูเล่น, ดูในแง่ศิลป์ของเส้นหรือสี, หรืออย่างมากก็เพียงอารมณ์สะเทือนใจที่ได้รับจากภาพนั้นบ้าง ก็รู้สึกว่าพอหรือคุ้มค่าเสียแล้ว, หาได้เข้าถึงประโยชน์ในทางที่จะทำให้เกิดความเห็นแจ้งในทางธรรม แม้แต่ประการใดไม่เลย, นั่นก็คือ มิได้ใช้มันในฐานะที่เป็นภาพปริศนาธรรมนั่นเอง. ภาพปริศนาธรรมก็พากันเป็นหมันไปในส่วนลึก. หวังว่าการพิมพ์สมุดภาพชนิดนี้ขึ้นมา จะเป็นการริเริ่ม, หรือการส่งเสริมให้ยิ่งขึ้นไปก็ตาม, ซึ่งการรู้จักใช้ภาพชนิดนี้ ให้เป็นประโยชน์สูงถึงที่สุดของการมีภาพประเภทนี้.

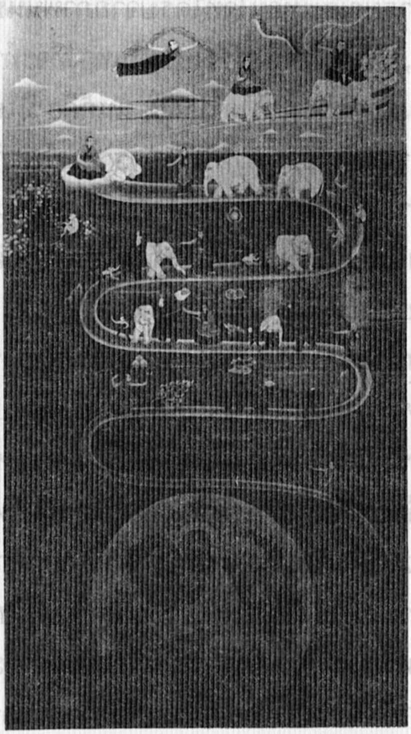
ภาพปริศนาธรรมแบบไทย เขียนอย่างลายไทย ทั้งเส้นและสี ย่อมจะมีลักษณะหรือเอกลักษณ์ไปแบบหนึ่ง ซึ่งต้องประกอบด้วยส่วนประกอบเป็นภาพนั่นนี่ หรือตัวละครหลายอย่าง หรือหลายภาพ สำเร็จเป็นเรื่องเปรียบเทียบหรืออุปมาไปเรื่องหนึ่ง, ส่วนภาพแบบในสมุดเล่มนี้ ซึ่งเห็นได้แล้วว่าเป็นแบบจีน หรือญี่ปุ่น หรืออยู่ภายใต้อิทธิพลของแบบนั้น แสดงความหมายเพียงอันเดียว ให้มีความรู้สึกรุนแรง กระตุ้นให้เกิดการเข้าใจ หรือเห็นแจ้งทางจิตใจ, หรือแม้แต่ความขบขันพร้อมกันไปในตัวโดยไม่ซ้ำกันกับแบบไทย ๆ เรา จึงควรจะถือว่าได้รับสิ่งที่มีค่าเพิ่มเข้ามาอีกพวกหนึ่ง.

ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ ข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นสิ่งที่ควรอนุโมทนาในการกระทำครั้งนี้ เพราะเป็นไปในทางที่จะทำให้ได้รับประโยชน์ยิ่งขึ้นไปสำหรับผู้ที่กำลังแสวงหาความรู้ ความฉลาด และความเห็นแจ้งในทางธรรม อันจะนับได้ว่า เป็นการได้รับกุศลเพิ่มขึ้น.

พุทธทาส อินทปัญโญ

โมกขพลาราม
๒๗ ม.ค. ๒๕๑๖

คำชี้แจงสำนักพิมพ์

การที่หนังสือ คำบรรยาย "โลกุตตรธรรม" จากภาพปริศนาธรรมในโรงมหรสพทางวิญญาณ สวนโมกขพลาราม ของสำนักพิมพ์บุพนิมิต ออกจำหน่ายเผยแพร่ปรากฏอยู่นี้ อนุสนธิมาจากความดำริของสำนักพิมพ์ที่จะจัดพิมพ์จำหน่ายเผยแพร่ ดังประกาศท้ายเล่มหนังสือ "บันทึกว่าด้วย "ปฏิจจสมุปบาท" อันเป็นวิทยาศาสตร์แห่งสังสารวัฏ" แล้ว

ในระหว่างการลอกเทปคำบรรยายขององค์ท่านผู้บรรยาย ได้เกิดความคิดขึ้นมาว่า น่าจะได้จัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ในลักษณะเช่นนี้

ขึ้นมาถวายสวนโมกข์ในรูปที่เรียกว่า "ทอดผ้าป่าหนังสือธรรม" เพื่อให้ทางสวนโมกข์ได้แจกเป็นธรรมทานแก่สาธุชนที่ได้ไปเยือนสวนโมกข์ เพื่อความเจริญแห่งสัมมาปัญญา แต่การจะทำเช่นนั้นได้ก็ด้วยการบอกบุญไปยังเพื่อน ๆ หรือญาติมิตร ผู้มีธรรมศรัทธาปสาทะ จึงได้ดำเนินการพิมพ์หนังสือบอกบุญไปยังญาติมิตรทั้งหลายโดยผ่านคณะกรรมการชุดหนึ่ง ปรากฏว่า มีผู้ศรัทธาบริจาคทุนร่วมจัดพิมพ์ด้วยเป็นจำนวนมากอย่างดียิ่ง ขนาดที่สามารถจัดพิมพ์เพื่อการทอดผ้าป่าหนังสือธรรมครั้งนี้ได้เป็นจำนวนถึง ๑๔,๐๐๐ เล่ม

เพราะฉะนั้น ในการตีพิมพ์หนังสือ คำบรรยาย "โลกุตตรธรรม" เล่มนี้ ทางสำนักพิมพ์บุพนิมิต จึงได้สั่งพิมพ์ร่วมเพื่อการจำหน่ายเผยแพร่เป็นจำนวน ๓,๐๐๐ เล่ม เป็นจำนวนตีพิมพ์ทั้งหมด ๑๗,๐๐๐ เล่ม อานิสงส์ที่เกิดขึ้นก็คือ หนังสือเล่มนี้ สามารถวางจำหน่ายได้ในราคาเยากว่าปกติดังที่เห็นอยู่นี้ และทางสำนักพิมพ์ขอแจ้งว่า ในส่วนหนังสือจำนวน ๓,๐๐๐ เล่ม ที่พิมพ์เพิ่มขึ้นนั้นเป็นส่วนที่เป็นเงินทุนของสำนักพิมพ์โดยเฉพาะ ไม่เกี่ยวกับจำนวนเงินที่บริจาคร่วมทุนจัดพิมพ์หนังสือทอดผ้าป่าอันเป็นอีกส่วนหนึ่งต่างหาก ที่กราบเรียนมาให้ทราบดังนี้เพื่อให้สาธุชนเข้าใจกุศลเจตนาบริสุทธิ์ของสำนักพิมพ์ ในอันที่จะเผยแผ่พระธรรมให้แพร่หลายยิ่งขึ้น เพราะการจัดจำหน่ายในตลาดหนังสือนั้น เป็นการเผยแผ่ธรรมที่เข้าถึงตัวผู้มีธรรมศรัทธาโดยตรงที่ดีทางหนึ่ง

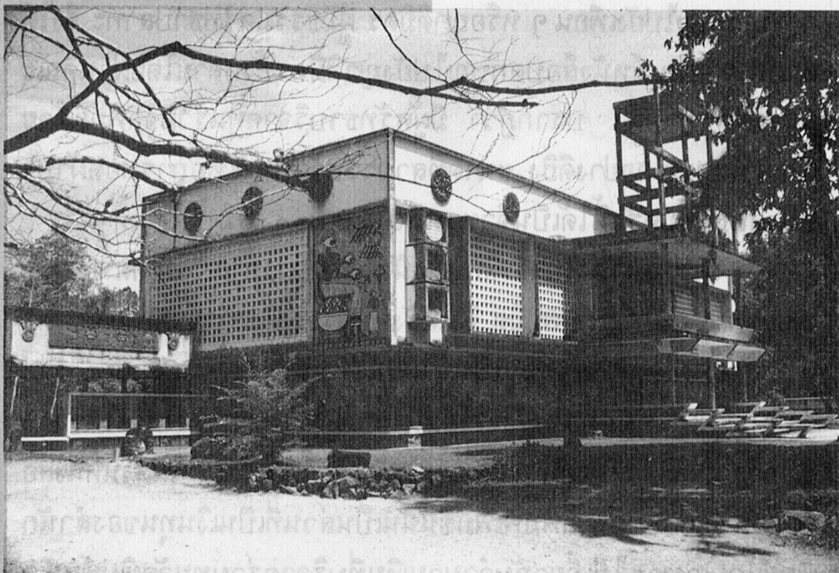
จึงหวังว่าจะเป็นที่เข้าใจสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องโดยทั่วกัน

ด้วยคารวะและความรัก

อรุณ แสงทอง

ในนามสำนักพิมพ์บุพนิมิต

โรงมหรสพทางวิญญาณ

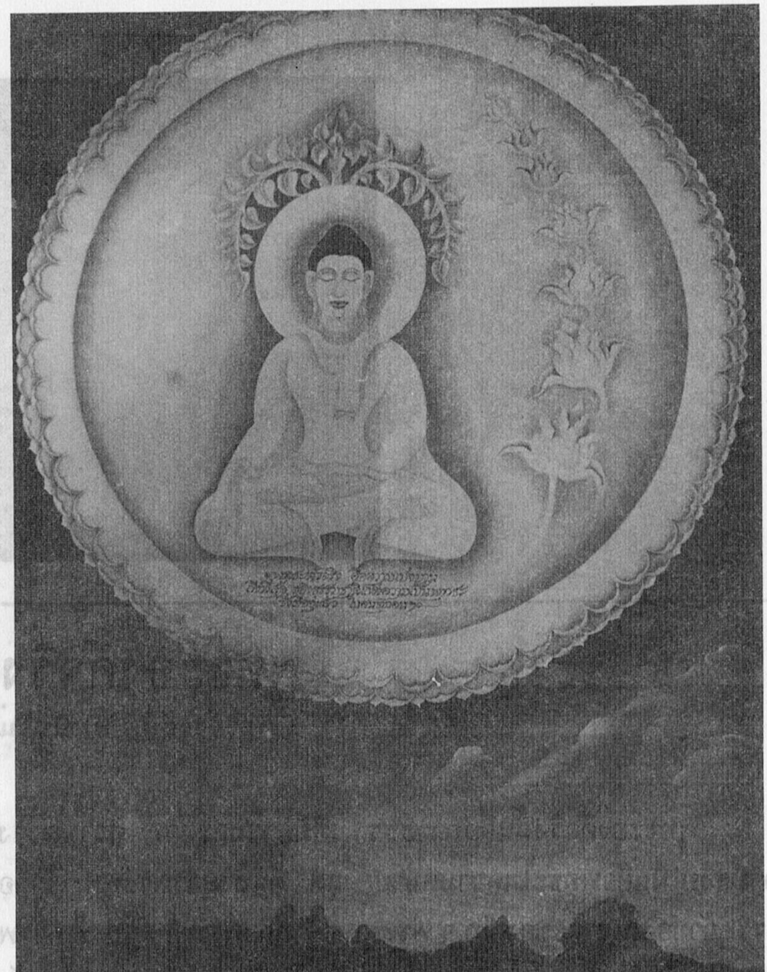

พุทธะองค์จริง

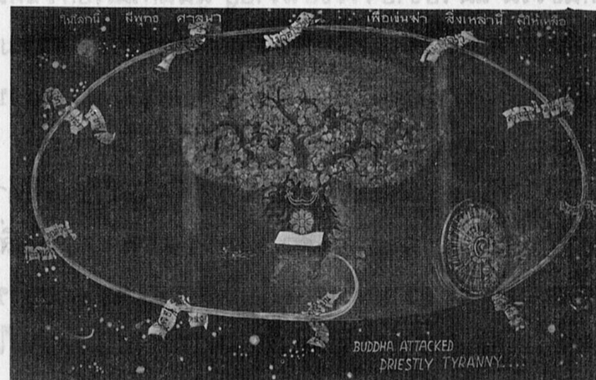
พระอาจารย์นุ้ย สัมปันโน

พุทธะองค์จริงนั้นคือภาวะธรรมที่มีความสะอาด ความสว่าง ความสงบ นั่นคือพุทธะในความหมายสูงสุด คนถามว่าพระพุทธเจ้าคือใคร? ถ้ามองในฐานะของเด็ก ๆ พระพุทธเจ้าก็คือพระพุทธรูป ที่เคารพบูชากราบไหว้ในโบสถ์ ในวิหารต่าง ๆ ถือเป็นตัวแทนของพระพุทธเจ้าที่สร้างขึ้นภายหลังพุทธกาลราวหกร้อยหรือเจ็ดร้อยปี พระพุทธเจ้าในความหมายที่ ๒ ก็คือพระพุทธเจ้าในประวัติศาสตร์ ซึ่งครูบาอาจารย์

บอกกล่าวสั่งสอนกันว่า คือ ผู้ที่ทรงเสกสมรสเมื่ออายุ ๑๖ ปี อายุ ๒๙ ปี ออกบวช, อายุ ๓๕ ปีตรัสรู้ นั่นคือพุทธเจ้า ความหมายที่ ๒ แต่พุทธเจ้าที่ไม่ตาย อยู่กับเราตลอดเวลาคืออะไร? พุทธเจ้าความหมายที่ ๓ นี้ คือ ภาวะธรรมที่มีความสะอาด ความสว่าง ความสงบ พุทธองค์ตรัสว่า ธรรมะ คือภาวะธรรมนี้เอง "ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นเรา ผู้ใดไม่เห็นธรรม แม้จับชายจีวรของเราอยู่ ผู้นั้นก็ไม่เรียกว่าเห็นเรา" นี้ หมาย-ความว่าพระพุทธเจ้าที่แท้จริง คือพระธรรม; ธรรมะที่ใครได้ปฏิบัติแล้ว ถ้าถึงภาวะที่มีความสะอาด ความสว่าง ความสงบ ผู้นั้นก็คือผู้ที่ถึงพุทธะ แม้เดี๋ยวนี้ พุทธะองค์จริงก็มีอยู่ คือ ธรรม

ทีนี้ ความสะอาด คืออะไร? คือไม่มีกิเลสที่ทำให้จิตใจสกปรกเศร้าหมอง คือความโลภ ความโกรธ ความหลง เมื่อสิ่งนั้นมีอยู่ในจิตใจพุทธะมีไม่ได้ ความสว่าง คือไม่มืดด้วยโมหะ ด้วยอวิชชา จิตใจที่สว่างไสว ไม่มีกิเลสมาทำให้มืดมัวได้ ความสงบ คือความไม่วุ่นวาย ฉะนั้นผู้มีปัญญาหรือปัญญาชนทั้งหลาย จงใช้ปัญญาใคร่ครวญเถอะว่าเราจะถึงพุทธะ จะมีพุทธะองค์ไหนเป็นที่พึ่งแท้จริง อย่างหนึ่งสำหรับคนระดับหนึ่ง เพื่อกราบ เพื่อไหว้ จิตติดอยู่เพียงแค่ปูน แค่หิน แค่ดิน แค่ทราย แต่ให้เจาะทะลุถึงภาวะธรรม อย่างที่ ๒ บุคคลในประวัติศาสตร์ ก็จำเป็นเพื่อจะรู้ไว้ว่า เป็นบุคคลที่เราควรจะเอาเป็นแบบอย่าง ท่านเป็นถึงพระ-ราชา มหากษัตริย์ แต่สละราชสมบัติออกไปเพื่อแสวงหาโมกขธรรม นั่นคือบุคคลในประวัติศาสตร์ ที่ควรเป็นตัวอย่าง พุทธะองค์จริงนั้นตายไม่ได้ หรือภาวะธรรมมีความสะอาด สว่าง สงบ พบได้ทุกเวลานั่นเป็นที่พึ่งแท้จริง พุทธะองค์จริงเป็นที่พึ่งแท้จริง เพราะว่าปฏิบัติแล้วให้ความสงบสุขแก่ชีวิต ชีวิตมีความร่มเย็น จะพึ่งอะไรยิ่งกว่าธรรมะไม่มี เพราะธรรมะคือหน้าที่ที่ปฏิบัติถูกต้องตามกฎเกณฑ์ธรรมชาติแล้ว ชีวิตของเรามีความสงบเย็นทุกเวลานาที ไม่มีอะไรมากไปกว่านี้.

ในโลกนี้ มีพุทธศาสนา
เพื่อเข่นฆ่า สิ่งเหล่านี้ มิให้เหลือ

พระอาจารย์นุ้ย สัมปันโน

ภาพนี้ เป็นภาพแท่นวัชรอาสน์, ธรรมจักร และตรีรัตนะใต้ต้นโพธิ์ เป็นภาพของอินเดียพันสองร้อยกว่าปีมาแล้ว ภาพแสดงให้เห็นว่า พุทธศาสนามีในโลกเพื่อเข่นฆ่าสิ่งเหล่านี้มิให้เหลือ เป็นรูปต้นโพธิ์และมีธรรมจักรหมุนรอบอยู่ สำหรับคนที่เริ่มสนใจพุทธศาสนาอาจสงสัยว่า พระพุทธเจ้าอุบัติขึ้นที่ไหน? คำตอบก็คืออุบัติขึ้นที่ประเทศ

อินเดีย นั้นก็ถูกแล้วตามที่เราเรียนมา แต่โดยความหมายแท้จริงแล้ว พุทธเจ้า ไม่ได้อุบัติขึ้นที่ประเทศอินเดีย ถ้าถามว่าเจ้าชายสิทธัตถะเกิดที่สวนลุมพินี ประเทศอินเดีย นั่นถูกแล้ว แต่ว่าพุทธองค์อุบัติขึ้นนั้น อุบัติขึ้นที่ใต้ต้นโพธิ์เมื่ออายุ ๓๕ ปี เมื่อเป็นดังนี้ สมัยนั้นเขาทำรูปพุทธประวัติไว้ แต่ไม่ทำเป็นรูปบุคคล แต่เป็นภาพปริศนาแสดงถึงการอุบัติขึ้นของพระพุทธเจ้า เป็นรูปดอกบัวใต้ต้นโพธิ์ ดอกบัวนั้นมีกลีบแปดกลีบ มีเกสรอยู่ในเจ็ด และที่ข้างบนดอกบัวนั้นเป็นภาพปริศนาสามแฉก เกสรดอกบัวเจ็ดนั้น หมายถึง โพชฌงค์ ๗ คือธรรมะที่ทำให้เจ้าชายสิทธัตถะเป็นพระพุทธเจ้า และแปดนั้น คืออริยมรรคมีองค์ ๘; สาม คือ เครื่องหมายของพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์

พระพุทธเจ้าอุบัติขึ้นใต้ต้นโพธิ์ เมื่อเข้าถึงธรรมคือโพชฌงค์ ๗ ที่เราเคยได้เรียนมาว่า พระพุทธเจ้าเดินได้ ๗ ก้าว และมีดอกบัวรองรับอยู่ เป็นภาพปริศนาธรรมอันหนึ่ง ถ้าเป็นคนปัญญาชนยุคหลังอาจจะไม่เชื่อ แต่ที่เราสอนถ่ายทอดกันมาเช่นนั้น เนื่องเพราะเขาต้องการให้คนที่ชอบแบบอภินิหารสนใจ เป็นคำที่ดีอยู่เหมือนกัน เพราะเมื่อดูภูมิหลังของคนสมัยนั้นจะเห็นว่าพระพุทธศาสนาเกิดขึ้นที่ประเทศอินเดีย ท่ามกลางศาสนาอื่น ซึ่งศาสดาศาสนาอื่นนั้นเหาะเหินเดินอากาศ มีอภินิหาร มีความศักดิ์สิทธิ์ดลบันดาลอะไร ๆ ได้ ถ้าบอกว่าพระพุทธเจ้าของเราเป็นคนธรรมดา ๆ คนก็ไม่สนใจ จึงพูดสิ่งที่เป็นเรื่องน่าทึ่ง ปัญญาชนจึงไม่เชื่อว่าเดิน ๗ ก้าวได้อย่างไร;ความหมายอย่างที่สองของปริศนาเดินได้ ๗ ก้าว ว่าหมายถึงเพราะพุทธเจ้าได้เผยแผ่ธรรมะไปในเจ็ดแคว้นใหญ่ ๆ คนที่ได้ฟังคำสอนแล้วปฏิบัติตาม ก็มีความเบ่งบานเหมือนดอกบัวที่เกิดจากโคลนตม พ้นจากโคลนตมได้ ความหมายอย่างที่สามเป็นความหมายที่ตรัสไว้ว่าหมายถึง โพชฌงค์ ๗ เข้าถึงจิตใจผู้ใด ผู้นั้นเป็นพระพุทธเจ้า หมายความว่าธรรมะ ๗ ประการ

ต่างหากเล่า ทำให้เจ้าชายสิทธัตถะเป็นพระพุทธเจ้า ที่ใต้ต้นสาละนั้น คือการเกิดของเจ้าชายสิทธัตถะ แต่พระพุทธเจ้าอุบัติขึ้นที่ใต้ต้นโพธิ์ ท่านผู้รู้ทั้งหลายเข้าใจอย่างนี้

เมื่อพระพุทธเจ้าอุบัติขึ้นแล้ว ระลึกถึงปัญจวัคคีย์ จึงไปสอนปัญจวัคคีย์ที่ป่าอิสิปตนะมฤคทายวัน แสดงธรรมครั้งแรกคือ ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร เรื่องทางสายกลาง เป็นธรรมที่หมุนไปแล้วใครค้านไม่ได้ ธรรมจักรขึ้นต้นจาก อริยมรรคมีองค์ ๘ คือ สัมมาทิฏฐิ ความเห็นชอบ หมุนไปแล้วใครจะค้านได้ แม้แต่นักวิทยาศาสตร์ยุคใหม่ก็ค้านไม่ได้ เพราะเป็นความจริงของธรรมชาติ ความเห็นถูกต้องคือ สัมมาทิฏฐิ เป็นความเห็นตามจริงของอริยสัจว่าสิ่งทั้งหมดมีเหตุ มีปัจจัย อะไร? มาจากอะไร? เพื่ออะไร? และโดยวิธีใด? สัมมาสังกัปปะ ความดำริชอบ สองข้อข้างต้นนี้คือปัญญา เห็นชอบดำริชอบคือ ปัญญา ความหมายตามภาพนี้ พูดได้มาก แต่จะพูดแต่โดยย่อ

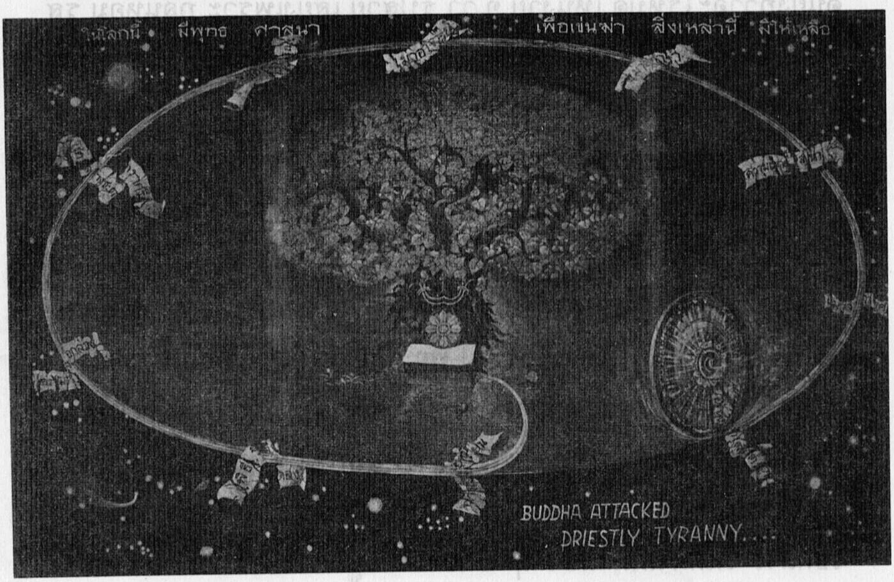
ผู้ที่มีปัญญาสัมมาทิฏฐิ คือหมายถึงธรรมจักรหมุนไปตี **ความเบียดเบียน** (อันล่างสุด) คนเราเกิดมาไม่ได้เพื่อเบียดเบียนตนเอง หากแต่เพราะจิตที่ตั้งไว้ผิด นั่นแหละเป็นตัวเบียดเบียนเรามากที่สุด เมื่อจิตตั้งไว้ผิดแล้ว เป็นความเบียดเบียน นี่ร้ายยิ่งกว่าโจรผู้ร้าย ยิ่งกว่าศัตรูทั้งหลาย แม้การนึกคิด ความหลังครั้งอดีต ที่เคยประสบความผิดหวังมาทำให้ต้องร้องไห้ อนาคตยังมาไม่ถึงก็เอามารำพึงรำพัน ตีตนไปก่อนไข้ นี้คือการเบียดเบียนด้วยใจของเราเอง คนที่ติดอบายมุข สูบบุหรี่ กินเหล้าเมายา นั้นคือการเบียดเบียนตนเองอย่างมองไม่เห็น บางคนแม้จะรู้อยู่ว่าไม่ดี แต่ก็เลิกไม่ได้ เพราะขาดปัญญาที่จะตัดปัญหานี้ออกไป เดี๋ยวนี้โลกทั้งโลกจึงอยู่ในสภาพที่กำลังเบียดเบียนกันทั้งทางตรงและทางอ้อม เพราะขาดปัญญาหรือสัมมาทิฏฐิ ถ้ามีปัญญาสัมมาทิฏฐิ ก็จะตีสิ่งนี้กระจุยไป ไม่เบียดเบียนทั้งตัวเองและสังคม

ทีนี้ พระธรรมจักรหมุนไปถึง **พิธีรีตอง;** พิธีนั้นดี แต่รีตองนั้นยุ่งมาก บวชลูก บวชหลาน ถ้าทำตามธรรมดาก็ไม่ต้องเสียเงินทองมากมาย แต่ถ้าทำอย่างพิธีรีตอง ก็มีการกินการทำอย่างฟุ่มเฟือยสุรุ่ยสุร่าย นั่นคือปัญหาของคนทั้งหลายเวลานี้ ถ้ามีปัญญาก็ทำแต่พอดี

ความหลอกลวง เดี๋ยวนี้ความเจริญเกิดขึ้นมากมาย การศึกษาสูงส่งก็จริงอยู่ แต่รู้ไหมว่าอะไรหลอกลวงเรามากที่สุด? กิเลสหลอกคนยิ่งกว่าอะไรหมด เห็นง่าย ๆ ว่า รูปสวย เสียงเพราะ กลิ่นหอม รสอร่อย สัมผัสนุ่มนวล นั่นแหละที่หลอกลวงคนยิ่งกว่าอะไรหมด หลอกทั้งคนแก่คนเฒ่า คนสาวคนหนุ่ม พระเจ้าพระสงฆ์หลอกได้หมด เพราะไปตามใจตาหลงในรูป ตามใจหูหลงในเสียง ตามใจจมูกหลงในกลิ่น ตามใจลิ้นหลงในรส ตามใจกายหลงในสัมผัส ตามใจใจหลงในอารมณ์ เมื่อเป็นอย่างนี้ จึงโดนหลอกอย่างมากมาย เสียเงินเสียทอง แม้รู้อยู่ว่ามันหลอกลวง แต่เราไปหลงกับมันจนได้ เพราะขาดตาปัญญาตาที่สาม จึงไปตามอำนาจของกิเลสมันพาไป พอมีปัญญาเกิดก็ตีสิ่งนั้นกระจุยไป

มาถึง **โชคชะตาราศี** พระพุทธเจ้าสอนไว้ว่า วันคืนไม่ดีไม่ชั่ว ดี-ชั่วตัวเรากระทำเอง ทำดีเวลาไหนฤกษ์ดียามดีเวลานั้น ทำชั่วเวลาไหนฤกษ์ชั่วเวลานั้น ฉะนั้นเห็นได้ชัดว่า **ดี-ชั่วตัวเรากระทำ** โชคลาง วันคืนไม่ดี-ไม่ชั่ว ฤกษ์ดียามดี อยู่ที่การกระทำดีของเราต่างหาก เพราะมีปัญญาสัมมาทิฏฐิจึงตีสิ่งนี้กระจุยไป โลกนี้มีพระพุทธ-ศาสนา **ศาสนาคือระบบปฏิบัติ** ที่นำมาปฏิบัติแล้วแก้ปัญหาได้ ศาสนาคือระบบปฏิบัติเพื่อความรอด ของผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน นี่แหละเป็นการปฏิบัติที่ถูกต้อง ไม่หลงงมงาย ไม่หลงมัวเมาสิ่งทั้งหลาย

ทีนี้มาถึง **ชั้นวรรณะ;** มีปัญญาล้อธรรมจักรหมุนไปถึงชั้นวรรณะ คนเราเกิดมาไม่ใช่เกิดมาสกุลสูง สูงตามสกุลไม่ได้ พระ-พุทธเจ้าตรัสว่า จะเป็นคนเลวเพราะชาติกำเนิดก็หามิได้ จะเป็นคนดี

ในโลกนี้ มีพุทธ ศาสนา
เพื่อเข่นฆ่า สิ่งเหล่านี้ มิให้เหลือ
BUDDHA ATTACKED
PRIESTLY TYRANNY....

เพราะชาติกำเนิดก็หามิได้ แต่จะเป็นคนเลวก็เพราะกรรม(การกระทำ) จะเป็นคนดีก็เพราะกรรม พระพุทธองค์ทรงเห็นว่า เป็นคนดีหรือคนเลว อยู่ที่การกระทำ อยู่ที่กรรม กรรมนี่แหละจำแนกสัตว์ทั้งหลาย วรรณะไหนก็ตาม ถ้าทำผิดทำชั่วแล้วก็ชั่วทั้งนั้น อยู่วรรณะสูงส่ง ถ้าทำผิดทำชั่วก็ชั่ว อยู่วรรณะต่ำต้อย ถ้าทำดีก็ดี ; ทำดีก็ดี ทำชั่วก็ชั่ว อยู่ที่ตัวเรากระทำทั้งนั้น

ต่อไป หมุนมาที่**เมาอาจารย์** มีปัญญานั้นไม่ใช่เชื่ออาจารย์ทั้งหมด อย่าไปเมาอาจารย์ เพราะว่าการเมานั้นเสียหาย ไม่มีสติปัญญามาควบคุม ผู้มีปัญญา มีดวงตาเห็นแสงสว่าง ฟังที่อาจารย์บอกอาจารย์สอนแล้วปฏิบัติตาม ได้ผลอย่างไร นั่นคือถูกต้องที่สุด ถ้าเราฟังแล้วเชื่อ ไม่ใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญ ไม่ปฏิบัติ อาจจะหลงทางได้ ธรรมะนั้นถ้ามีปัญญาขึ้นต้นแล้วไม่ต้องเชื่อใคร เพราะเชื่อความจริงที่เป็นอย่างนั้น เช่นความโกรธ โกรธอย่างไร? เราไม่ต้องไปเชื่อคนอื่นก็ได้ ให้เราสังเกตว่า ความโกรธเกิดขึ้นที่จิตใจแล้ว มันให้ผลอย่างไรกับเรา มีความเร่าร้อน กระวนกระวาย อึดอัด นั้นพิสูจน์ได้ เป็นวิทยา-ศาสตร์ สามารถพิสูจน์ได้ด้วยใจเราเอง ไม่ไปหลงเมาอาจารย์ บางคนเมาอาจารย์จนไม่รู้ว่าอะไรถูก อะไรผิด เพราะเราขาดสัมมาทิฏฐิ หรือปัญญาที่จะมาเป็นแสงสว่างให้แก่เรา

ต่อไป **เมาตำรา** กงล้อธรรมจักรตีมาถึงเมาตำรา ตำราว่าอย่างไรก็เชื่อหมด ถูกแล้ว อ่านเถิด ศึกษาเถิด แต่ต้องเอามาปฏิบัติเสียก่อนว่า จะให้ผลอย่างไร ตำราว่าอย่างไร เราก็เชื่อ อย่าพึ่งไปค้านเขา แต่ต้องนำมาปฏิบัติเพื่อให้รู้ผล เหมือนแม่ครัวผู้ทำอาหาร เราอ่านจากตำราแล้วเอามาทำรับประทาน ให้ผลอย่างไร อร่อยหรือไม่อร่อย จึงจะเป็นการเชื่อที่ความเป็นจริง ที่ได้พิสูจน์แล้ว ไม่ใช่หลงตำรา

ทีนี้ต่อไป มาถึง **เมาศาสนา** ศาสนานั้นคือระบบปฏิบัติเพื่อแก้

ปัญหาได้ เพื่อความรอด ศาสนามีระดับต่ำสุดถึงสูงสุด ที่ปฏิบัติแล้วแก้ปัญหาได้ แม้แต่สัตว์ทั้งหลายก็ต้องมีสิ่งที่นำมาปฏิบัติ เพื่อความอยู่รอดของมัน จะพูดว่าเป็นศาสนาก็ได้ แต่ไม่ใช่ศาสนาดับทุกข์ เป็นการแก้ปัญหาโดยสัญชาตญาณ เช่นสัตว์ทั้งหลายมันเห็นอันตรายจึงหนี ที่หนีเพื่ออะร? เพื่อความรอด นั่นโดยสัญชาตญาณทางร่างกาย แต่พุทธบริษัทนับถือศาสนาระดับสูง ปฏิบัติเพื่อความรอด รอดทางไหน? รอดทางจิตใจ รอดจากการบีบคั้นของกิเลส รอดจากการบีบคั้นของความโลภ ความโกรธ ความหลง มันบีบคั้นให้เราน้ำตาตก ร้องไห้คร่ำครวญ เป็นทุกข์ เพราะขาดปัญญาใคร่ครวญ แต่พอมีปัญญามาเท่านั้น จะไม่เมาศาสนา

การเมาศาสนาจะสร้างปัญหา ทำให้เกิดการทะเลาะวิวาทบาดหมางในประเทศชาติ รบราฆ่าฟันระยะยาวนาน เพราะว่าเมาศาสนา เราพูดได้หรือว่าสิ่งนั้นไม่ดี เช่นว่าคนภาคหนึ่งกินข้าวเหนียวไม่ดี เราคนภาคกลางดีกว่า หรือคนภาคใต้ดีกว่า เราพูดไม่ได้ เพราะกินอาหารต่างกัน คนอีสานคนเหนือกินข้าวเหนียว คนภาคกลางกินข้าวเจ้า คนภาคใต้กินข้าวเจ้ากับแกงพุงปลา คนฝรั่งกินขนมปัง คนอินเดียกินโรตี กินต่างกันอย่างนี้ แต่จุดหมายอย่างเดียวกันคือความอิ่มความรอด

ศาสนาทุกศาสนาก็เช่นเดียวกัน จุดมุ่งหมายเพื่อความรอดเพื่อจะรอดจากการบีบคั้นของกิเลสอันเป็นเหตุให้เป็นทุกข์ ศาสนาต่าง ๆ จะสอนเหมือนกันได้อย่างไร เพราะเกิดคนละที่คนละทาง ต่างถิ่นกันไป แต่จุดมุ่งหมายหลักของทุกศาสนานั้นก็คือ การทำลายความเห็นแก่ตัว ให้มีความรักกัน อยู่กันอย่างสันติสุข มีความเมตตาต่อกัน ไม่เบียดเบียนกัน

เอาละ ที่นี้ธรรมจักรหมุนไปถึง **สวรรค์**, ตีสวรรค์กระจุย สวรรค์คืออะไร? ทุกคนต้องการนักหนา สวรรค์คือสิ่งที่เกาะเกี่ยวและ

ผูกพัน-รูปสวย เสียงเพราะ กลิ่นหอม รสอร่อย สัมผัสนิ่มนวล คือสวรรค์ก็จริง แต่พุทธศาสนาไม่ใช่สอนเพียงแค่นี้ พุทธศาสนาสอนเรื่องความหมดตัวตน เรื่องนิพพาน ไม่ยึดมั่นถือมั่น ไม่ใช่สอนอยู่แค่สวรรค์ แต่สอนเรื่องนิพพาน คือชีวิตที่มีความสงบเย็นที่นี่ และเดี๋ยวนี้ นิพพานไม่ใช่การตาย นิพพานคือเย็น นิ แปลว่าไม่ พาน แปลว่าร้อน นิพพานแปลว่าไม่ร้อนคือเย็น ต้องมีที่นี่และเดี๋ยวนี้ ไม่หยุดอยู่เพียงแค่สวรรค์

ต่อไปธรรมจักรก็หมุนไปตีฟาดฟัน **ตัวตน** ให้ขาดกระจุย นี่เป็นปัญญาสูงสุด ตามธรรมดาโดยสัญชาตญาณ คนทั้งหลายมีความคิดเห็นว่า รูปนาม เบญจขันธ์ หรือขันธ์ทั้งห้า มีตัวตน เมื่อมีตัวตน จึงมีความยึดมั่นถือมั่นในตัวตนนั้น เข้าใจผิด เห็นว่า รูปนาม เดรัจฉานเป็นตัวตน ตัวตนนั้นเมื่อไม่ได้อะไรตามปรารถนาก็เป็นทุกข์ เพราะยึดมั่นในรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ พอมีปัญญามาเห็นความจริงว่าไม่ใช่รูปนาม-เบญจขันธ์ เกิดจากธาตุดิน น้ำ ลม ไฟ เท่านั้น ไม่ใช่จากบุคคล ตัวตน เรา เขา แล้วก็ไม่ยึดมั่นในรูปนามอัตตาตัวตน ความทุกข์เกิดไม่ได้

ความทุกข์ทั้งหลายมารวบยอดที่ยึดมั่นในรูป ยึดมั่นในเวทนา ยึดมั่นในสัญญา ในสังขาร ในวิญญาณ พอมีปัญญาสัมมาทิฏฐิมาเห็นความจริงอย่างนี้ ไม่ยึดมั่น ถือมั่น รู้ความจริงอย่างนี้แล้วก็คือความมีชีวิตที่มีกฎเกณฑ์ที่ไม่กระโดดโลดเต้นตามเหตุแห่งอารมณ์ เพราะอาศัยพระ-ธรรม อริยมรรคมีองค์ ๘ หมุนไปตีสิ่งไม่ถูกต้องทั้งหลายให้หมดไป ชีวิตก็ไม่มีความทุกข์ มีแต่ความว่าง สงบ พบความเย็นที่นี่ และเดี๋ยวนี้

พระพุทธองค์อยู่หลังม่าน

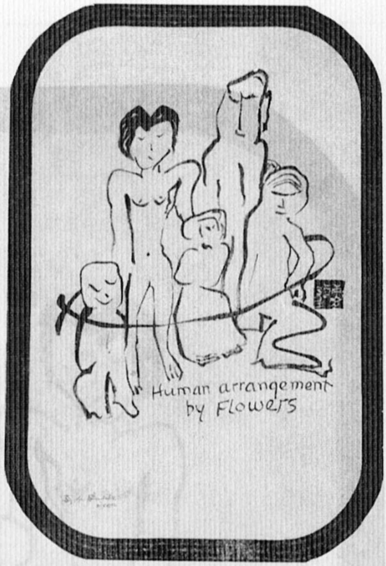
พระอาจารย์สุชาติ ปัญญาทีโป

รูปนี้ทำให้เราย้อนไปคิดถึงคำพูดที่มีในคัมภีร์ฝ่ายมหายาน ในสัทธัมปุณฑริกสูตร กล่าวว่า ธรรมชาติแห่งความเป็นพุทธะนั้นมีอยู่แล้วในตัวของคนเราทุกคน แต่ที่ไม่ปรากฏออกมา เพราะถูกอวิชชาปกปิดเอาไว้ ก็ในทำนองเดียวกันกับภาพปริศนาว่า "พระพุทธองค์อยู่หลังม่าน" ม่านคืออะไร? ม่านคืออวิชชา พุทธะคืออะไร? พุทธะคือธาตุรู้ ซึ่งจะเป็นความสงบ ความปกติของจิต หรือจะเป็นความเดิมแท้ของจิตก็

ได้ แต่ถูกอวิชชาปกปิดเอาไว้ ต่อเมื่อเราเลิกอวิชชาหรือม่านอวิชชาออกไป พุทธะก็จะปรากฏขึ้นทันที โดยแท้จริงแล้ว พุทธะจะปรากฏแก่เราบ่อย ๆ คือความปกติ-สงบของจิตนั้นจะปรากฏเกิดแก่เราบ่อย ๆ แต่เราไม่รู้จัก ยกตัวอย่างเช่น ขณะนี้ขณะที่เรานั่งอยู่ที่นี่ จิตเป็นปกติ ไม่วุ่นวาย ไม่มีโทสะ ไม่มีเกลียด ไม่มีชังใคร จิตสงบเป็นปกติอยู่ นี่เรียกได้ว่าพุทธะปรากฏอยู่ แต่ในขณะใดเมื่อจิตวุ่นวาย เกิดความยินดียินร้ายขึ้นมา พุทธะก็จะหายไปทันที ถูกม่านอวิชชาปกปิดเอาไว้เสีย หรือเรียกว่าถูกภาวะอย่างอื่นปรากฏออกมาแทนที่ พุทธะก็หายไป เราจะรู้จักพุทธะได้ก็ด้วยความปกติสงบ

เมื่อเรารู้ได้อย่างนี้ เรียกว่า การเลิกม่านออก เอาอวิชชาออกไป และจะมองเห็นพุทธะแจ่มใสเป็นปกติ สงบ แล้วเราก็จะเอาประโยชน์จากพุทธะได้ในขณะที่จิตปกติสงบนั้น นั่นเอง และในขณะนั้นก็จะไม่มีปัญหา ไม่มีความทุกข์ จิตจะเป็นปกติ สงบเย็น นั่นคือพุทธะ ซึ่งจะปรากฏแก่เราได้เพียงครั้งคราวเท่านั้น เป็นพุทธะที่พบได้โดยบังเอิญ แต่ถ้าเราต้องการจะให้พุทธะองค์นี้ ปรากฏแก่เราตลอดเวลา ก็ต้องมีการปฏิบัติธรรม รู้เข้าใจแจ่มแจ้งในธรรม กีดกันกิเลสออกไปด้วยปัญญาคอยควบคุม ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ในขณะแห่งผัสสะ ไม่ยินดียินร้ายในรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ทำจิตให้ปกติ สงบและรู้เท่าทัน อย่างนี้เรียกว่า **พุทธะ** จะอยู่กับเราตลอดเวลา ถ้าเราควบคุมจิตใจของเราได้อย่างนี้ เพราะเราได้เลิกม่านคือ **อวิชชา.**

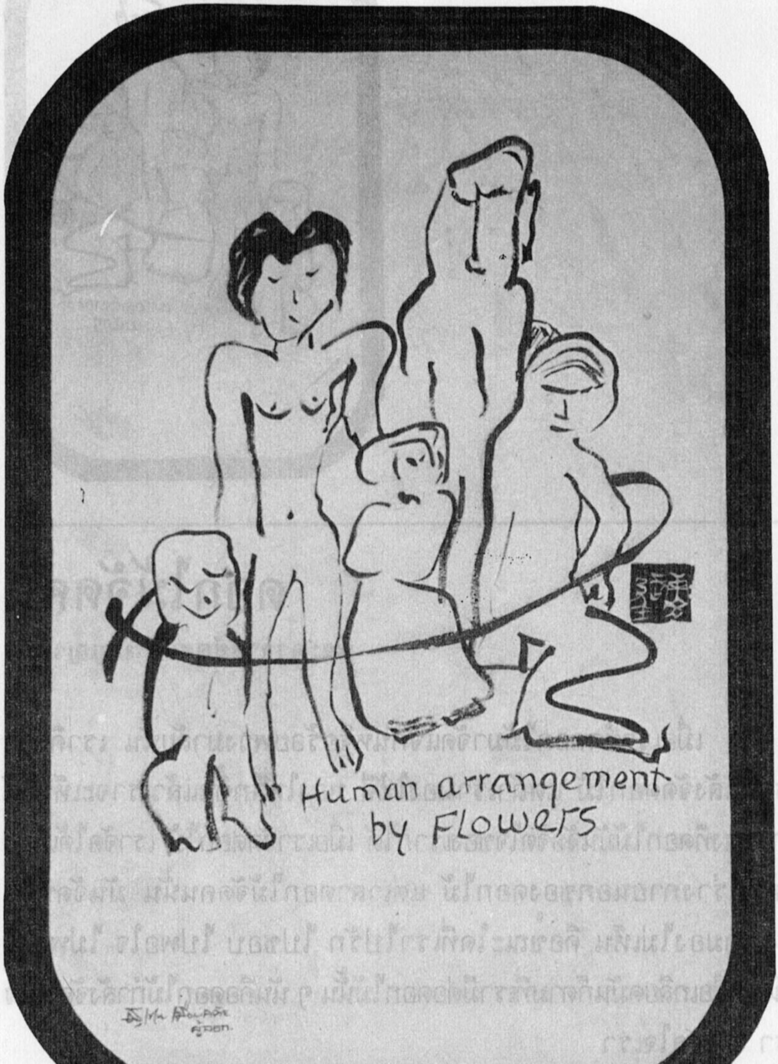

ดอกไม้จัดคน

พระอาจารย์สุชาติ ปัญญาทีโป

เมื่อเรานำดอกไม้มาจัดแจกันหรือร้อยพวงมาลัยนั้น เราคิดว่าเรากำลังจัดดอกไม้ แต่ถ้าเรามองให้ดี มองให้ลึกซึ้งแล้วเราจะเห็นได้ว่า บางทีดอกไม้มันจัดจิตใจของเราก็ได้ เมื่อเราจัดดอกไม้ เราจัดได้เพียงแค่รูปร่างภายนอกของดอกไม้ แต่เวลาดอกไม้จัดคนนั้น มันจัดที่จิตซึ่งเรามองไม่เห็น คือขณะใดที่เราไปรัก ไปชอบ ไปพอใจ ไม่พอใจมัน หรือเกลียดมันก็ตามที่เรามีต่อดอกไม้นั้น ๆ นั่นคือดอกไม้กำลังจัดจิตใจเรา มันมัดใจเรา

ดอกไม้นั้น ทางพุทธศาสนาเปรียบเหมือนดอกไม้แห่งมาร หมายถึงกามคุณทั้ง ๕ คือ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส อันเป็นที่ตั้งแห่งความยินดี ท่านกล่าวไว้ว่า ไม่มีอะไรที่จะมัดจิตใจคนได้แนบแน่นสนิทไปกว่าสิ่งอันเป็นที่ตั้งแห่งความยินดี หรือสิ่งอันเป็นที่ตั้งแห่งความสุข

Human arrangement
by FLOWERS

ท่านบอกว่า ระวังกิเลสที่มาในลักษณะที่สวยที่สุด ไพเราะที่สุด อร่อยที่สุด นิ่มนวลที่สุด มีค่าที่สุด หรือเป็นประโยชน์ที่สุด สวรรค์นี้คือความสุข และความสุขอย่างสวรรค์นี้แหละ เป็นความสุขที่มัดใจคนเอาไว้ เขาใช้คำว่า "สัคค" แปลว่าเครื่องผูกมัดจิต ซึ่งไม่มีอะไรที่จะผูกมัดจิตใจคนเราได้เท่ากับสิ่งที่ได้ชื่อว่า เป็นของดีที่สุด มีประโยชน์ที่สุด หรือได้ชื่อว่า ความสุขที่มองไม่เห็น

ในขณะที่เราเกิดความยินดี เกิดความรัก เกิดความชอบ พึงพอใจในสิ่งใด เราก็จะเห็นจะชอบว่ามันเป็นสิ่งที่ดี แต่ถ้าเราจะมองในทางธรรมให้ลึกซึ้งแล้ว ท่านบอกว่า มันไม่ดีแน่ ๆ เพราะมันผูกมัดรัดใจเราให้หลงผิด หลงติด ให้สยบมัวเมาอยู่ ซึ่งดูแล้วคล้าย ๆ ว่า เป็นโซ่ตรวนแห่งชีวิตที่คอยผูกพันสิ่งนั้นเอาไว้ แต่เรากลับมองไม่เห็น ไม่เคยคิดว่าเป็นสิ่งผูกพัน ถ้าเราพิจารณาดูให้ดี ๆ เถอะว่า ถ้าสิ่งใดที่เรารักเราชอบที่สุด เราก็จะเพิ่มความรักความชอบ ความหวงแหนผูกพันลงไปในสิ่งนั้น เกิดความอาลัยอาวรณ์ในสิ่งนั้น ไม่อยากจากมัน หรือเมื่อเกิดมีอันเป็นไปที่ทำให้เกิดแตกสลายไป สูญหายไป หรือพลัดพรากไป ก็จะทำให้เกิดความอาลัยอาวรณ์อย่างสุดซึ้ง เป็นทุกข์เอามาก ๆ ดังนี้ ต้องระวังให้ดี ๆ ในการที่จะไปเกี่ยวข้องกับสิ่งใด ถ้าเราเข้าไปผูกพันกับมันมาก สยบมัวเมากับมันมาก มันจะสร้างปัญหาให้แก่เราได้ภายหลัง คล้าย ๆ ว่ามันมัดใจเราให้หลงติดอยู่ ฉะนั้น เมื่อใดที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับสิ่งใด จะเป็นรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส อย่างใดก็ตาม ให้เป็นไปด้วยสติปัญญา อย่าเข้าไปเกี่ยวข้องด้วยความหลง เพราะมันจะจับใจ มัดใจเราไว้ได้ แต่ถ้าเราเข้าไปเกี่ยวข้องด้วยปัญญา ก็จะได้ชื่อว่าเรามัดมันเอาไว้ เรียกได้ว่า เราจัดดอกไม้ แต่ถ้าเข้าไปเกี่ยวข้องด้วยความหลงใหล มันก็จะจับเรา จัดเราให้ติดอยู่กับสิ่งนั้น มันจะมัดเราดังเรื่องดอกไม้จัดคนนี้.

อยู่ให้เหมือนลิ้นในปากงู

พระอาจารย์สุชาติ ปัญญาทีโป

ก่อนอื่นจะขอเล่าประวัติของเจ้าของภาพนี้ เจ้าของภาพนี้ชื่อว่า นายอีมานูแอล เชอแมน (Emanuel Shermann) เป็นคนอเมริกัน-ยิว ไปศึกษาพุทธศาสนานิกายเซ็นอยู่ที่ประเทศญี่ปุ่น ๕ ปี แล้วเดินทางมาเมืองไทย ตอนหลังมาพักอยู่ที่วัดเขาถ้ำ ซึ่งเป็นสำนักสงฆ์บนเกาะพงัน ใกล้ ๆ เกาะสมุย มาอยู่ที่เกาะนี้ได้ประมาณ ๒ เดือนก็ตาย มีหมออนามัยคนหนึ่งที่อยู่บนเกาะพงัน ซึ่งรู้จักกับท่านอาจารย์พุทธทาสที่สวนโมกข์

จัดส่งภาพ วูดคัท อันเป็นแบบภาพพิมพ์ของนายอีมานูแอล เชอแมน มาให้ท่านอาจารย์ ท่านอาจารย์เห็นว่า ภาพเหล่านี้ดี มีคติความหมายลึก-ซึ้ง เหมาะแก่การนำมาเผยแพร่ จึงให้พระช่วยกันลอกขยายให้ใหญ่ตามขนาดที่เห็นอยู่ที่ฝาผนังของโรงมหรสพทางวิญญาณนี้ และท่านอาจารย์ก็ได้เขียนบทกลอนอธิบายความหมายของภาพแต่ละภาพไว้ ซึ่งทุก ๆ ภาพเป็นภาพปริศนาธรรมที่น่าศึกษา

สำหรับภาพนี้ เขาบอกว่า **"อยู่ให้เหมือนลิ้นที่อยู่ในปากงู"** คืออยู่อย่างไร? เพราะลิ้นในปากของงูนั้น ไม่เคยถูกเขี้ยวงูที่มีพิษเป็นอัน-ตรายขบกันได้เลย งูมันประคับประคองลิ้นของมันให้อยู่ได้ด้วยความปลอดภัย แสดงว่ามันฉลาด ถ้ามันไม่ฉลาด มันก็คงจะถูกเขี้ยวพิษขบกัดและตายได้ เมื่อมาหวนคิดถึงคนเราว่าจะอยู่ในโลกนี้ได้อย่างไร จึงจะไม่ถูกเขี้ยวของโลกขบกัดเอา ใครที่อยู่ในโลกโดยไม่ถูกเขี้ยวของโลกก็นับได้ว่าคนผู้นั้นเป็นผู้ฉลาด แต่ส่วนใหญ่จะถูกเขี้ยวของโลก อันจะทำให้ต้องนั่งร้องไห้บ้าง หัวเราะบ้าง นี่แหละเขี้ยวของโลกทำให้ยังผลอย่างนี้ เขี้ยวของโลกนั้น เขาเปรียบได้กับ **การได้มากับการเสียไป** ซึ่งมันเป็นของคู่ ๆ กัน เช่นความยินดี ความยินร้าย, บุญ-บาป, สุข-ทุกข์ เป็นต้น ซึ่งนับว่าเป็นเขี้ยวของโลกทั้งสิ้น เขาบอกว่าคนเรานั้น เวลาได้อะไรมามันดีอกดีใจ อาการดีใจนี่แหละเขาเรียกว่าเขี้ยวของโลก ครั้นเวลาเสียอะไรไป ก็เสียใจ นี่ก็เป็นพิษของเขี้ยวของโลกอีกเช่นกัน เพราะในขณะที่ดีใจ เสียใจนั้น จิตจะเสียการทรงตัว จิตจะไม่ปกติ ไม่สงบ วุ่นวาย อย่างนี้เรียกว่าเราถูกเขี้ยวพิษของโลกแล้ว

การที่จะไม่ให้ถูกเขี้ยวของโลกนั้น ให้มองเห็นว่าทั้งหมดนี้ คือการได้มาและการเสียไป เป็นเพียงเงาของปรากฏการณ์เพียงชั่วขณะหนึ่งเท่านั้น ไม่ใช่เป็นของจริงจังอะไรเลย การที่เราไปคิดเห็นว่า สิ่งที่เป็นปรากฏการณ์นั้นเป็นเรื่องจริงจัง แล้วหลงไปยินดียินร้ายกับมัน เพราะ

Set LIKE A Tongue in the Serpent's Mouth
all creations and destruction are but momentary shaddows of phenomena.
Emanuel Sherman

เราขาดปัญญา แต่ถ้าเรามองเห็นความจริงว่า ที่แท้แล้วมันเป็นเพียงปรากฏการณ์ เป็นมายา ไม่ใช่เป็นของจริงจังอะไรเลย ทั้งการได้มาและการเสียไปเหล่านั้น ทำไมเราจึงต้องไปตกเป็นทาส ไปยินดี ไปยินร้าย ไปหัวเราะ ไปร้องไห้กับมัน ฉะนั้น ให้เรามีสติปัญญาพิจารณามองเห็นความจริงอันนี้ เพื่อจะไม่ตกเป็นทาสของมัน ให้เห็นว่า มันเป็นเรื่องธรรมดา ไม่ใช่เรื่องแปลกประหลาดอะไร ไม่ต้องไปหัวเราะ ไม่ต้องไปร้องไห้ ไม่ต้องไปยินดี ไม่ต้องไปยินร้าย ให้เห็นความจริงอย่างนี้ เรียกว่าผู้มีปัญญา ผู้มีดวงตาเห็นธรรม

ถ้าใครดำรงจิตได้อย่างนี้ มีสติปัญญามั่นอยู่อย่างนี้ คนนั้นจะอยู่ในโลกโดยไม่ถูกเขี้ยวของโลกเลย ปกติ สงบนิ่ง เหมือนอย่างพระอรหันต์หรือพระพุทธเจ้า เรียกว่าอยู่อย่างลิ้นงูในปากงู คืออยู่ด้วยปัญญา แล้วมันจะไม่ถูกเขี้ยวของโลก เพราะรู้เท่าทันมัน.

เต่าหินตาบอด

อาจารย์สุชาติ ปัญญาทีโป

เรื่องมีอยู่ว่า มีเต่าตัวหนึ่งเป็นเต่าหินตาบอด บนหลังของเต่านี้มีคัมภีร์วางอยู่ คนมาเห็นเต่า ก็ดูถูกเต่าว่า เต่านี้โง่เหลือเกิน แบกคัมภีร์อยู่บนหลังแท้ ๆ ยังไม่รู้จักธรรมะ เต่าได้ย้อนว่า คนนั่นซิโง่ ไม่รู้จักว่าอะไรคือธรรมะ คนคิดว่าคัมภีร์ใบลานนี้หรือคือธรรมะ เสียงที่พระเทศน์นั้นหรือคือธรรมะ เต่าขอบอกว่า นั่นยังไม่ใช่ธรรมะ คนมารู้จักเราว่าเป็นเพียงเต่า แต่เป็นเต่าหิน หินหมายถึงความเยือกเย็นเป็นปกติ

หรือความมั่นคง ส่วนตาบอดนั้น ในความหมายของคำว่าตาบอดก็คือ ไม่รู้ไม่เห็นอะไร แต่ในความหมายของธรรมะ คือความไม่ยินดี ไม่ยินร้าย ซึ่งเปรียบเหมือนตาบอด แต่ก็ไม่ได้หมายถึงว่าตาต้องบอดจริง ๆ นะ หมายถึงความไม่ยินดียินร้ายในรูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัส ฉะนั้น เมื่อจิตไม่ยินดียินร้ายในรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส จะมีตาก็เหมือนคนตาบอด จะมีหูก็เหมือนหูหนวก มีจมูกก็เหมือนไม่รู้กลิ่น มีลิ้นก็เหมือนไม่รู้รส มีกายเวลาสัมผัสก็ไม่รู้สึกต่อสัมผัสนั้น จิตนึกถึงอารมณ์ต่าง ๆ ที่มากระทบเพียงสักแต่ว่า จะไม่มีความรู้สึกยินดียินร้ายเหมือนคนตาบอด หูหนวก

ถ้าใครมีจิตใจอย่างนี้ หรือบังคับควบคุมจิตได้อย่างนี้ เมื่อมีการสัมผัสกับอารมรณ์นั้น ๆ ก็จะทำให้เกิดเป็นความปกติ-สงบ นั่นคือธรรมะแท้ ๆ อยู่ที่จิตใจที่เป็นปกติ-สงบอยู่เสมอ ไม่ใช่อยู่ที่คัมภีร์ใบลานหรือเสียงเทศนา แต่เรากลับไปคิดว่า คัมภีร์ใบลานหรือเสียงเทศนานั้นเป็นธรรมะของคน แต่ธรรมะของเต่าคือความปกติ สงบเย็น คนบางคนฉลาดรู้ในพระไตรปิฎก พูดธรรมะได้เก่ง สามารถแก้ปัญหาของคนอื่นได้ แต่พอตัวเองไปกระทบอารมณ์ที่ถูกใจ ไม่ถูกใจ ก็กลับวุ่นวาย หวั่นไหวต่ออารมณ์นั้น ๆ อย่างนี้จะไม่ได้ชื่อว่ามีธรรมะ มีแต่เพียงพูดธรรมะได้ แต่ไม่มีธรรมะอยู่ในใจ บุคคลเช่นนี้ พระพุทธ-เจ้าเรียกว่า “โมฆะบุรุษ” คำว่า บุรุษ ไม่ได้หมายความว่าจะเป็นผู้ชายอย่างเดียวนะ เป็นผู้หญิงด้วย “โมฆะบุรุษ” หมายถึงคนที่ไม่มีอะไร เป็นชีวิตที่เป็นหมัน เป็นชีวิตที่ไม่มีราคา ไม่มีประโยชน์

คนบางคนอาจพูดธรรมะไม่เป็น อาจไม่รู้ด้วยซ้ำว่าธรรมะคืออะไร พระไตรปิฎกคืออะไร แต่เมื่อมีอารมณ์มากระทบ แล้วใจไม่หวั่นไหว ใจเป็นปกติ สงบ เขาก็ว่ามันเป็นเช่นนั้นเอง เป็นตถตา เป็นเช่นนั้นเอง จิตสงบ ไม่ยินดียินร้าย ไม่หวั่นไหว รู้เท่าทัน อย่างนี้เรียก

會也否
虛空突出石烏龜

ว่าบุคคลผู้นั้นมีธรรมะแท้อยู่ในใจ และถ้าเขาพูดเป็นด้วย รอบรู้ด้วย สามารถตอบแก้ปัญหาให้คนอื่นได้ด้วย และสามารถบังคับควบคุมจิตของตัวเองได้ ให้เป็นปกติ สงบได้เสมอ ก็เรียกได้ว่า บุคคลผู้นี้จะยังประโยชน์ได้ถึงที่สุด ทั้งประโยชน์ตน และประโยชน์ผู้อื่น นับได้ว่ามีชีวิตที่ไม่เป็นหมัน นั่นคือธรรมะแท้อยู่ที่ปกติ สงบ แสดงว่าเต่าตาบอดตัวนี้เก่งกว่าคน คนยังวุ่นวายอยู่ แต่เต่าตาบอดตัวนี้กลับปกติ สงบ คนที่ยังอวดรู้อวดฉลาด ตาดี เลยยังเป็นทุกข์อยู่ ถ้าจะทำให้ตาบอดเสียบ้าง ก็จะคลายทุกข์ แต่ไม่ใช่หมายความว่าเอาอะไรมาทิ่มตาให้บอดนะ ขอเพียงทำจิตให้ปล่อยวาง ให้รู้ทัน ทำเหมือนกับตาบอด ความวุ่นวายมันก็จะหมดไป เพราะถ้าตาเป็นปกติ ไม่บอด เห็นนั่นเห็นนี่ ก็เกิดเป็นความยึดมั่นถือมั่นขึ้นมา ก็จะเกิดทุกข์.

ยิ่งคัดลอกยิ่งเลอะเทอะ

พระอาจารย์สุชาติ ปัญญาทีโป

ในสมัยพุทธกาล การสอนธรรมะ การถ่ายทอดธรรมะ เขาใช้วิธีที่เรียกว่า "มุขปาฐะ" คือ วิธีพูดกันปากต่อปาก โดยใช้คำพูด ไม่ใช้ตัวหนังสือ คือพูดให้จำ ๆ กันไว้

ต่อ ๆ มา กลัวว่าคนรุ่นหลังจะมีความจำไม่ดี ความจำเลอะเลือน ไม่แม่นยำ จึงมีการทำบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรด้วยตัวหนังสือ เช่นสมัยที่มีการรวบรวมร้อยกรองพระไตรปิฎก ทำสังคายนาเมื่อ

พ.ศ. ๒๕๐๐ ก็มีการบันทึกคำสอนของพระพุทธเจ้าไว้เป็นตัวอักษรลงในคัมภีร์ใบลาน ธรรมะที่เป็นตัวหนังสือนี้ ท่านบอกว่ามีทางเลอะเลือนได้ ถ้าเราจำมาผิดแล้วไปถ่ายทอดผิด ๆ นี่คือความเลอะเลือน หรือจำมาผิด มาบันทึกผิด ๆ มันก็เลอะเลือนได้ หรือเราเขียนบันทึกเป็นตัวหนังสือ ต่อมานาน ๆ เข้า ตัวหนังสือบางตัวอาจลางเลือนลบหายไป จางไป ผิดไป คนรุ่นหลังไปพบเห็นเข้า อาจเป็นปราชญ์หรือคนช่างคิด ก็จะเติมคำเข้าไปใหม่ โดยมีความคิดเห็นว่า ควรจะเป็นอย่างนั้น น่าจะเป็นอย่างนี้ หรืออีกประการหนึ่ง การถ่ายทอดจากภาษาหนึ่งไปสู่อีกภาษาหนึ่ง เช่นแปลภาษาบาลีมาเป็นภาษาไทย ถ้าผู้แปลไม่ช่ำชองในภาษา ไม่แจ่มแจ้งในภาษาทั้งสองจริง ๆ ความผิดพลาดก็อาจมีขึ้นได้ ซึ่งนี่ก็เรียกว่า ทางเลอะเลือนของการถ่ายทอดธรรมะ อันจะเป็นไปจากทางคำพูดหรือตามตัวอักษรก็ตาม มันมีทางที่จะผิดพลาดไปจากความเป็นจริงได้

แต่ก็มีธรรมะอีกอย่างหนึ่งที่เป็นตัวสัจจะ ซึ่งไม่มีทางที่จะเลอะเลือนหรือเปลี่ยนแปลงไปได้ แม้ว่าเราจะพูดผิด มันก็ไม่ผิด หรือจะพูดอย่างไรก็ตาม มันก็ยังคงเป็นของมันอยู่เช่นนั้นตลอดเวลา ธรรมะอันนี้เป็นตัวสัจจธรรมแท้ที่มีอยู่ตามธรรมชาติ ที่มีอยู่แล้วตลอดเวลา ซึ่งพระพุทธเจ้าเป็นผู้ค้นพบ ธรรมะนี้ พระพุทธองค์มิได้บัญญัติขึ้นมาเอง เป็นแต่ว่าพระองค์เป็นผู้ค้นพบแล้วนำมาเปิดเผย เรียกว่าพระองค์หงายของที่คว่ำ เปิดเผยของที่เร้นลับซ่อนเร้นอยู่ ให้เราได้มองเห็น กฎแห่งสัจจธรรมอันนี้คือกฎแห่งความเป็น อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ในนิยามสูตรท่านได้กล่าวไว้ดังนี้ว่า “เรา ตถาคต จะเกิดขึ้นหรือไม่ก็ตาม ธรรมชาตินั้นมีอยู่แล้ว นั่นคือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา” นี่แหละที่เป็นสิ่งที่ปรากฏอยู่ก่อนแล้ว คนบอกว่าสิ่งนั้นสิ่งนี้เที่ยง มันก็แสดงออกมาให้เห็นว่าไม่เที่ยง คนบอกว่าสิ่งนี้สุขเหลือเกิน มันก็ยังเป็นทุกข์อยู่ คน

嘆字經三寫烏焉亡
作馬
仙佛奇踪

บอกว่าของนั้น ๆ เป็นของฉัน มันก็แสดงออกมาว่าเป็นอนัตตา คือไม่เป็นของของใคร นี่คือสัจจธรรมแท้ ถึงใครจะคัดลอกผิดถูกเลอะเลือนอย่างไรก็ตาม มันก็จะปรากฏแจ่มแจ้งอยู่อย่างนี้ตลอดกาลเวลา และอีกประการหนึ่ง ธรรมะที่เป็นตัวสัจจะนั้นหมายความว่า เราจะทำอะไรลงไป ผลก็จะปรากฏออกมาเป็นอย่างนั้น เช่นเมื่อเรามีความโลภ อยากได้อะไรเหมือนใจจะขาด มันก็จะเกิดความทุกข์ขึ้นมาทันที คือความกระวนกระวาย ความหม่นหมอง ความไม่สบายใจ ความคับแค้นใจ มันจะเกิดขึ้นมาก่อน อันนำไปสู่ความทุกข์ หรือเวลาเราโกรธ พอโกรธก็จะมีภาวะอย่างหนึ่งเกิดสนองขึ้นมาทันที นั่นคือความทุกข์ ความคับแค้นใจ หรือเวลาเราหลง คือรู้ผิดเห็นผิด แล้วทำผิด มันก็จะปรากฏตัวทุกข์ขึ้นมาทันทีเช่นกัน

พุทธศาสนาจึงสอนตัวสัจจะนี้ว่า ทำอย่างไรมันก็จะได้รับผลเช่นนั้น ปรากฏออกมาเป็นตัวสัจจะ ซึ่งสัจจะอย่างนี้ ไม่ต้องอาศัยตัวหนังสือหรือคำพูด แต่อาศัยการกระทำลงไปจริง ๆ และแล้วผลก็จะปรากฏออกมาจริง ๆ อย่างนี้เรียกว่าตัวสัจจะแท้ ไม่เลอะเลือนด้วยคำพูดหรือการเขียน แต่มันเป็นความเป็นจริงที่ปรากฏอยู่.

ผู้ดับไม่เหลือ

พระอาจารย์นุ้ย สัมปันโน

ภาพนี้เป็นภาพปริศนาของฝรั่ง (Emanuel Shermann) เขียนเป็นรูปนั่งสมาธิ และมีไฟกำลังไหม้ที่หัวใจ แล้วมีรูปครึ่งสัตว์ครึ่งคนตกไปตามเปลวเพลิง ตกกระเด็นไปจากจิตใจ ปริศนาธรรม "ผู้ดับ-ไม่เหลือ" พระเดชพระคุณท่านอาจารย์พุทธทาสท่านเขียนบทกลอนไว้ว่า

"อย่าเข้าใจ ไปว่า ต้องเรียนมาก
ต้องปฏิบัติ ลำบาก จึงพ้นได้
ถ้ารู้จริง สิ่งเดียว ก็ง่ายดาย
รู้ดับให้ ไม่มีเหลือ เชื่อก็ลอง

เมื่อเจ็บไข้ ความตาย จะมาถึง
อย่าพรั่นพรึง หวาดไหว ให้หม่นหมอง
ระวังให้ ดีดี นาทีทอง
คอยจดจ้อง ให้ตรงจุด หลุดได้ทัน

หนึ่งนาที สุดท้าย อย่าให้พลาด
ตั้งสติ ไม่ประมาท เพื่อดับขันธ์
ด้วยจิตว่าง ปล่อยวาง ทุกสิ่งอัน
สารพัน ไม่ยึดครอง เป็นของเรา

ตกกระได พลอยกระโจน ให้ดีดี
จะถึงที่ มุ่งหมาย ได้ง่ายเข้า
สมัครใจ ดับไม่เหลือ เมื่อไม่เอา
ก็ดับเรา ดับตน ดลนิพพาน"

ภาพนี้ให้ความหมายที่สำคัญมาก ดับอะไรเอ่ยจะอยู่เป็นสุข? ภาพนั้นไฟกำลังไหม้ที่หัวใจ ไฟธรรมดานั้นเราอยู่มาอายุตั้งมากมายแล้ว ไม่โดนไฟไหม้ ไฟที่บ้านที่เรือนไม่เคยโดนไหม้ชั่วชีวิต แต่ไฟในภาพปริศนาธรรมนี้คือไฟที่ร้ายมาก ไหม้คนทั้งหลาย ก็คือ ไฟราคะ ไฟโทสะ ไฟโมหะ ไหม้แล้ว ไหม้เล่า วัน ๆ คืน ๆ โดนไฟนี้ไหม้ เมื่อไฟราคะ โทสะ โมหะไหม้แล้ว น้ำที่ไหนไม่สามารถจะดับได้ ต้องอาศัยอะไรมาดับ? ใช้ไฟเหมือนกัน ไฟอะไรมาดับ คือ ไฟตบะ ความ

เพียร "ขันตี ปะระมัง ตะโป ตีติกขา" ขันตี คือความอดทนอดกลั้น เป็นตบะที่จะดับกิเลสได้ อันนี้ก็คือ เมื่อดับไฟในจิตใจ คำ ๆนี้เป็นคำพูด แต่ว่าจริง ๆ แล้ว ถ้าพูดว่าดับไฟ หมายถึงว่า ไฟต้องมีตลอดเวลาในจิตใจ ที่จริงไฟนั้นพึ่งเกิดเมื่อถึงพร้อมด้วยเชื้อเพลิง อุณหภูมิ ออกซิเจน การพูดว่าดับไฟก็คือป้องกันไม่ให้ไฟเกิด การดับทุกข์ก็คือเพื่อป้องกันไม่ให้ทุกข์เกิด ไฟเกิดขึ้นแล้วเราไปดับนั้น บางทีก็ไหม้มือ ไหม้ตัวเราก็ได้ แต่การป้องกันไม่ให้ไฟเกิดนั้น ท่านผู้รู้ทั้งหลายคิดดูเถอะว่าอันไหนจะง่ายกว่ากัน ป้องกันไม่ให้ไฟเกิด คือรู้ทันทีที่กระทบอารมณ์ อารมณ์ที่เข้ามาทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกายและทางใจ เราเอาสติปัญญามารู้ทันเสีย ไม่ไปหลงยินดีให้มันเกิดด้วยราคะความพอใจ ไม่หลงยินร้าย ไม่พอใจเกิดขึ้น นั่นแหละการที่ว่า ดับไฟ เพราะว่าไม่ให้เกิดนั่นเอง ถ้าพูดว่าดับไฟ เพราะไฟเกิดตลอดเวลา ป้องกันไฟเกิดนั้นคือเห็นได้ชัดว่ามันจะง่ายกว่า เมื่อเรารู้อย่างนี้ป้องกันมิให้ไฟเกิด คือมีสติมารู้ในการที่จะกระทบอารมณ์ทุกเวลา อย่าไปเข้าใจว่าต้องเรียนมาก คือเรารู้ไม่มากก็จริง แต่รู้เรื่องที่ป้องกันไม่ให้เกิดขึ้น รู้เท่าเอาไว้กัน รู้ทันเอาไว้แก้ "รู้จริง สิ่งเดียวก็ง่ายดาย รู้ดับให้ไม่มีเหลือ เชื่อก็ลอง" ก็คือว่า แม้รู้มากก็จริง แต่รู้เรื่องอื่นหมด ความรู้ในความหมายนี้คือ รู้สิ่งที่จะป้องกันไม่ให้ทุกข์เกิด ผู้ดับไม่เหลือคือดับไฟกิเลสไม่ให้เกิดได้ ป้องกันไม่ให้เกิด นั่นคือดับไฟ

ที่พระสวดในงานศพว่า "เตสัง วูปะสะโม สุโข" - เข้าไปสงบระงับดับการปรุงแต่งเสียได้ ชีวิตก็เป็นสุข กระทบอารมณ์แล้ว -"เตสัง วูปะสะโม สุโข" ไม่ปรุงแต่งไปตามแรงเหวี่ยงอารมณ์ที่กระทบ นั่นคือคำภาษาชาวบ้านพูดว่า ดับทุกข์ ที่จริงป้องกันไม่ให้ทุกข์เกิด และเมื่อเราจะตาย ถึงคราวจะตาย เช่น เกิดอุบัติเหตุ หมอรักษาไม่ได้แล้ว

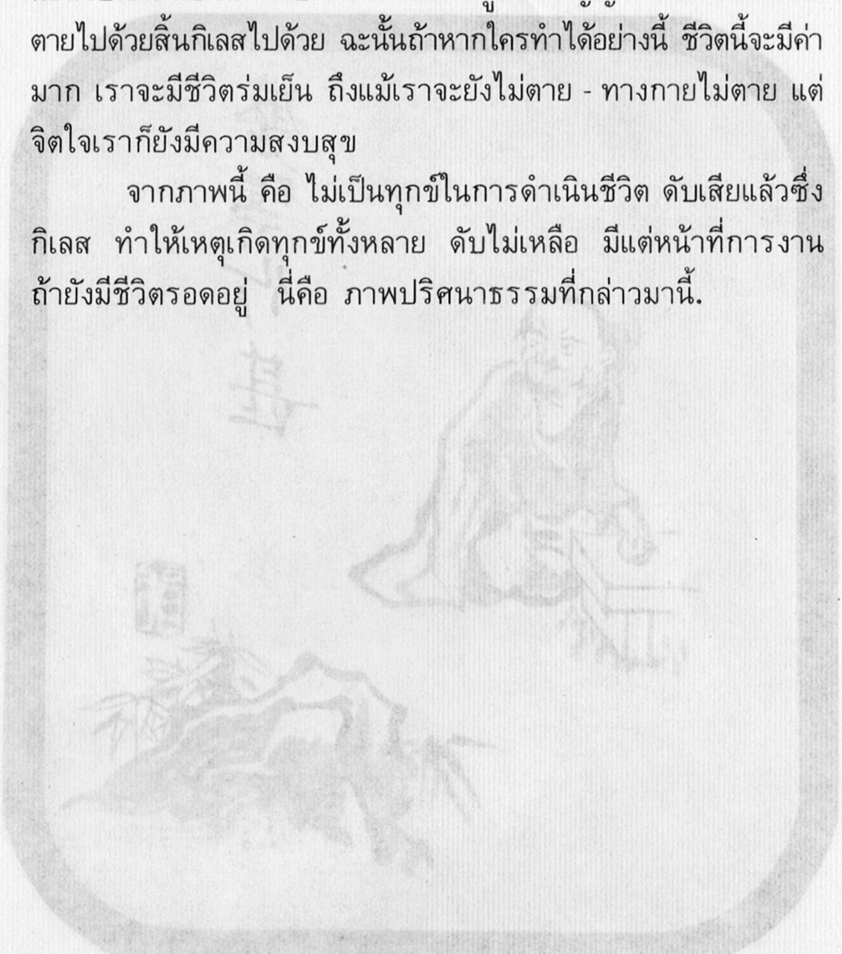

Emmanuel

“เจ็บไข้ ความตาย จะมาถึง อย่าพรั่นพรึง หวาดไหว ให้หม่นหมอง” - เมื่อเราเป็นทุกข์กับสิ่งที่เราหลีกไม่ได้แล้ว เพราะอย่างไรก็ต้องตาย นั้นต้องพยายามมีสติ **“ระวังให้ ดีดี นาทีทอง คอยจดจ้องให้ตรงจุด หลุดให้ทัน”** คือปล่อยวาง ไม่ยึดมั่นถือมั่น ปัดออกไปจากชีวิต อะไรที่เอามายึดติด มาแบกหาม เรื่องลูก เรื่องหลาน เรื่องงานเรื่องข้าวของ เรื่องทองเรื่องเงินเรื่องทรัพย์ ปัดออกไปอย่างภาพนี้ กระดอนกระเด็นไปหมด ถึงนาทีสุดท้ายอย่าให้พลาด **ตั้งสติ** คือสติรู้ทันว่า อย่างไร ๆ ก็ต้องตาย อย่างนั้นไม่ประมาท คืออยู่อย่างไม่ปราศจากสติเพื่อดับขันธ์ด้วยจิตว่าง จิตว่างจากความโลภ โกรธ หลง ปล่อยวางทุกสิ่งอัน ไม่ยึดอะไรหมด “สารพัน ไม่ยึดครองเป็นของเรา” ทุกสิ่งทุกอย่าง ไม่ยึดมาครอง เพราะรู้ด้วยปัญญาแล้วว่าสิ่งทั้งหมดเป็นของธรรมชาติไม่สามารถจะเอาอะไรไปได้

ชีวิตนี้เรายืมใช้ชั่วคราวเท่านั้น แม้ร่างกายจิตใจ ก็ปรุงแต่งเปลี่ยนแปลงตามเหตุปัจจัย ไม่มีอะไรเป็นของเราได้ ตัดออกไปหมด **“ตกกระได พลอยกระโจน ให้ดีดี”** ยังไงก็ตกอยู่แล้ว ก็กระโดดไปเลย วิ่งไปเลย ไปถึงที่มุ่งหมายได้ง่ายเข้า **“สมัครใจ ดับไม่เหลือ เมื่อไม่เอา”** ไม่มีอะไรน่าเอา ไม่มีอะไรที่น่าเป็น ถ้าเอาด้วยความยึดมั่นถือมั่นแล้วมันหนัก เป็นอะไรก็หนัก-เหนื่อยทั้งนั้น เป็นพ่อเขาก็หนักอกหนักใจเพราะลูก เป็นลูกเขาหนักอกหนักใจเพราะเป็นลูก นี่เป็นด้วยความยึดมั่นถือมั่น เป็นภรรยาสบายไหม? เป็นสามีสบายไหม? ท่านผู้ที่ผ่านชีวิตมาแล้ว ไม่ว่าเป็นอะไรทั้งนั้น หนักทั้งหมดถ้าเป็นด้วยความยึดมั่นถือมั่น ที่ว่า **“สมัครใจ ดับไม่เหลือ เมื่อไม่เอา ก็ดับเรา ดับตนดลนิพพาน”** ถ้าหากว่าเป็นอุบัติเหตุ หรือหมอบอกรักษาไม่ได้แล้ว เราทำจิตทำใจพยายามที่จะปล่อยวาง ตัดออกไป สิ่งทั้งหลายตายลงขณะนั้น นั่นแหละ เป็นการดับชีวิตด้วย และก็สิ้นความทุกข์ไปด้วย

คือสงบเย็น มีชีวิตที่สงบเย็น ตายอย่างผู้มีสติปัญญา ตายอย่างนี้มีค่า ตายไปด้วยสิ้นกิเลสไปด้วย ฉะนั้นถ้าหากใครทำได้อย่างนี้ ชีวิตนี้จะมีค่ามาก เราจะมีชีวิตร่มเย็น ถึงแม้เราจะยังไม่ตาย - ทางกายไม่ตาย แต่จิตใจเราก็ยังมีความสงบสุข

จากภาพนี้ คือ ไม่เป็นทุกข์ในการดำเนินชีวิต ดับเสียแล้วซึ่งกิเลส ทำให้เหตุเกิดทุกข์ทั้งหลาย ดับไม่เหลือ มีแต่หน้าที่การงาน ถ้ายังมีชีวิตรอดอยู่ นี่คือ ภาพปริศนาธรรมที่กล่าวมานี้.

磨磚作甚

ฝนอิฐเป็นกระจกเงา

พระอาจารย์สุชาติ ปัญญาทีโป

มีพระองค์หนึ่ง ชื่อมาจูเต้าอิ๊ก ท่านชอบทำสมาธิ และมีพระอีกองค์หนึ่งซึ่งท่านได้บรรลุธรรมแล้ว เป็นอาจารย์ของมาจูเต้าอิ๊ก ท่านรู้อุปนิสัยของท่านมาจูเต้าอิ๊กดี ท่านได้มาแนะนำว่า ถ้าฝนอิฐให้เป็นกระจกเงาได้ ก็จะถึงซึ่งนิพพาน ท่านมาจูเต้าอิ๊กสงสัยจึงย้อนถามอาจารย์ว่า "มันจะเป็นไปได้หรือครับอาจารย์?" ท่านอาจารย์ก็บอกว่า "มันเป็นไปไม่ได้นะซิ ใครมารู้มาเห็นว่าเธอฝนอิฐให้เป็นกระจกเงา เขาก็จะคิดว่าเธอบ้าแน่ ๆ แล้ว เพราะการที่เธอมานั่งทำสมาธินี้ เพียงลำพังทำสมาธิอย่างเดียว แล้วจะได้มรรคผลนิพพานนั้นย่อมเป็นไปไม่ได้"

แล้วท่านก็สอนต่อไปว่า "เมื่อควายลากเกวียน มันไม่ยอมเดิน เราจะตีควายหรือตีเกวียน คำตอบก็คือเราต้องตีควาย แล้วเกวียนมันก็เดินไปเอง เปรียบการทำสมาธินั้น มันต้องประกอบด้วยปัญญา ลำพังสมาธินั้นเพียงแต่จะทำจิตให้สงบอยู่เท่านั้น เหมือนการหยุดเท่านั้น ไม่เดินหน้า มันต้องมีปัญญาด้วย จึงจะพาไปสู่มรรคผลนิพพาน สัมมาทิฎฐิในอริยมรรคมีองค์ ๘ นั้นจะเป็นตัวนำหน้า สัมมาทิฎฐิคือความเห็นชอบ เป็นปัญญา ถ้ามีปัญญานำหน้าแล้ว ศีล-สมาธิที่เป็นไปอย่างถูกต้องก็ตามมา แล้วจะทำให้เกิด ศีล-สมาธิ-ปัญญา ที่ถูกต้อง เมื่อมันเป็นไปตามความถูกต้องทุกอย่างมันก็ไม่เป็นปัญหา ที่มันจะผิดและเกิดปัญหานั้นเกิดจากทิฏฐิ ดังนี้เราจึงต้องตีควายเพื่อจะให้เกวียนเดิน ไม่ใช่ตีที่เกวียน".

อริยมรรคมีองค์ ๘

พระอาจารย์นุ้ย สัมปันโน

ภาพนี้เป็นภาพพญานาคหกเศียรผงกหัว เป็นภาพปริศนาธรรม ที่พูดระดับต่ำ ระดับสูงได้ พญานาคหกเศียร เรื่องอริยมรรคมีองค์ ๘ พญานาคหกเศียรเปรียบอุปมา คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ร่างกายคนเรานี้มี ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ แล้วก็เป็นงูพิษร้าย ร้ายอย่างไร พูดระดับธรรมดาก่อนว่า เมื่อเรามี ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ แล้วไม่มีสติ มาควบคุมเอาไว้ก็หลงใหล ตาหลงในรูป พอใจในรูป อะไรมาสวยงาม

ก็ซื้อหมด นี่เป็นเรื่องธรรมดาของชาวโลกที่เป็นปุถุชนคนทั้งหลาย เมื่อเป็นอย่างนี้แล้ว ท่านผู้รู้คอยดูเถอะว่า เงินก็ไม่พอใช้ หลงในรูป นั่งดูโทรทัศน์จนดึกจนดื่น เห็นอะไรที่น่ารักน่าพอใจก็ซื้อหมด หูหลงในเสียง เสียงเพราะ ๆ สิ่งที่ทำให้หูรื่น หูชอบใจ เสียเงินเท่าไหร่ไม่ว่า ทางจมูกหลงในกลิ่น นั่นเป็นงูพิษที่กัดเราหมด แม้กลิ่นก็ง่ายเสียเมื่อไหร่ ต้องสั่งน้ำหอมจากต่างประเทศมามากมาย เสียดุลการค้า เสียเงินเสียทอง ไม่พอใช้ มาจาก รูปสวย เสียงเพราะ กลิ่นหอม รสอร่อย

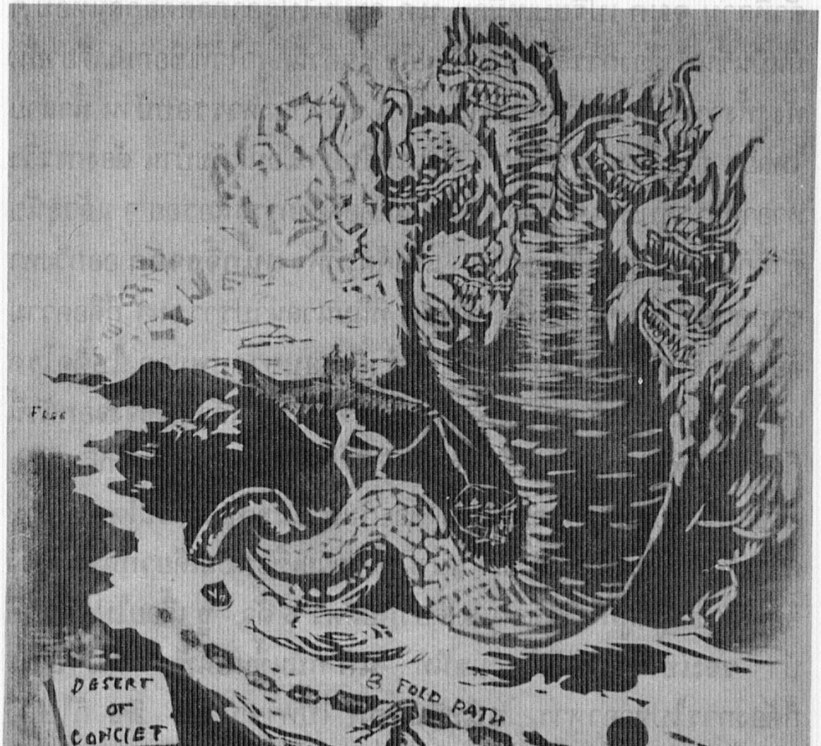
ชาวโลกทั้งหลายต้องการกินดีอยู่ดี กินเท่าไรไม่รู้จักสิ้นรู้จักพอ เงินจึงไม่พอใช้ ทั้งผู้เป็นข้าราชการหรือผู้ที่ทำงานส่วนตัวก็ตาม โดนงูพิษมันกัดมันฉกเอา ตามใจกิเลส กินไม่รู้จักควบคุม ที่ว่า กินเพื่ออยู่ไม่ค่อยจะมีปัญหา แต่อยู่เพื่อกินสิ้นเนื้อประดาตัว หลงในรสอร่อยทางลิ้น ทางกายชอบสัมผัสที่นิ่มนวล งูก็ฉกเอา เครื่องนุ่งห่มไม่มีปัญหา แต่มีปัญหามากมายอยู่ที่เครื่องแต่งตัว ต้องใช้อย่างหรูหรา เพราะว่าไปหลงกับแฟชั่น ขาดสติมายับยั้งอารมณ์นั้น ๆ ตามใจของอารมณ์ทุกอย่าง เหมือนภาพนี้ มีพญาครุฑ ยึดขยำกำนาคไว้ คือผู้ต้องการในความสงบเย็นนั้นมีสติมาควบคุม สติเป็นนายประตูสำคัญมากที่ป้องกันเป็นทหารเวร ถ้าพูดอย่างทหารที่ป้องกันศัตรูไม่ให้เข้าไปทำร้ายพระเจ้าจิตราช ร่างกายนี้คล้ายนคร ๆ หนึ่ง มีผู้ครองนคร คือพระเจ้าจิตราช จิตเป็นนายกายเป็นบ่าว จิตนั้นไม่มีปัญหาอะไร แต่ถ้าหากว่า ประตูตา ประตูหู ประตูจมูก ประตูลิ้น ประตูกาย ประตูใจ ไม่มีนายทหารเวร หรือนายจิตเวรเฝ้าไว้ ศัตรูผู้ร้าย อริศัตรู ข้าศึกเข้าไปถึงพระเจ้าจิตราช ไปจับไปทรมานจนยอมแพ้แล้ว คราวนี้แหละกิเลสข้าศึกจะใช้เราทำทุกอย่างที่มันปรารถนา ไปทุกหนทุกแห่งที่ตา หู จมูก ลิ้น ฯลฯ ต้องการ นั่นคือ **สติ** เหมือนพญาครุฑยึดขยำกำนาคไว้ ป้องกันอันตราย ต้องการจะไปจากข้าศึก อริ - ไปจากข้าศึก คือกิเลส ; มรรค

มีองค์ ๘ - ความถูกต้องแปดประการ

ภาพนี้ ฝั่งหนึ่งพระพุทธเจ้าถึงก่อนแล้ว เรียกคนทั้งหลายว่ามาเถิด มาฝั่งนี้แล้วจะมีชีวิตร่มเย็น สงบเย็น คนทั้งหลายเห็นดังนั้นก็ว่ายทวนกระแสน้ำ พระพุทธเจ้าถึงฝั่งแล้ว คนกำลังว่ายไปในมหาสมุทรที่กว้างใหญ่ไพศาล ที่ทั้งคลื่น ทั้งลมพัด ทั้งน้ำก็เชี่ยวมาก ว่ายไป ว่ายไป สุดท้ายก็ทนไม่ไหว กระแสน้ำที่มันเชี่ยวไปสู่มหาสมุทรที่กว้างใหญ่ไพศาลนั้น คนเลยตาย ตกสมุทรตายหมด ไปถึงฝั่งไม่กี่รายไม่กี่คน

ปริศนาธรรมคือว่า กระแสของคลื่นนั้นพาคนทั้งหลายตกไปสู่มหาสมุทร คลื่นที่ทำให้มนุษย์ตายนั้น คลื่นธรรมดาหรืออย่างไร? ทะเลกว้างใหญ่ไพศาลคนตายปีหนึ่งไม่กี่คนหรอก แต่ทะเลที่ร้ายมากมหาสมุทรที่ร้ายมาก คนตายเพราะน้ำในมหาสมุทรไม่กี่คน แต่คนตายเพราะน้ำที่ไหน? คนตายมากที่สุดคือน้ำในขวด! คนตายมากกว่าน้ำในมหาสมุทรกว้างใหญ่ไพศาล น้ำคือสิ่งที่เราหลงใหล ในรูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส นั่นคือ สมุทร พระพุทธองค์ตรัสว่า ที่จมของมนุษย์ ก็คือ ที่ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ หลงในรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ตกมากมาย คนตายมากมายก่ายกองมหาศาล ปีหนึ่ง ๆนั้นตายเพราะสิ่งนี้ ฉะนั้น ผู้มีปัญญา จงว่ายทวนกระแสน้ำไปถึงฝั่ง แล้วจะพบชีวิตที่ร่มเย็น สงบเย็น คลื่นของทะเลต้านด้วยเรือเหล็ก เรือไม้ คลื่นของใจต้านด้วยขันติธรรม

พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ นี้ เหมือนกับสัตว์ทั้ง ๖ ชนิด แล้วจับมาผูกด้วยเชือกปมเดียวกัน **ตา** เหมือนอะไร? พระพุทธเจ้าตรัสว่าเหมือนกับงู เปรียบอุปมาเหมือนงูจะเลื้อยไปสู่ที่รกที่พง เข้าป่าเข้ารูของมันคือรูป ตาหลงในรูป แล้วงูตัวนี้ พระองค์ตรัสว่า เอาเชือกไปผูกไว้ที่ตัวมันแล้วมาผูกที่สัตว์ตัวอื่นด้วย

DESERT OF CONCIET
8 FOLD PATH
WORDLINESS

หู เปรียบเหมือน **จระเข้** มันจะคลานไปสู่น้ำที่เย็นสนิท คือชอบฟังเสียงเพราะ ๆ คำสรรเสริญเยินยอ คำที่เขาชม เสียงเพราะพริ้ง เสียงเพลงที่เขาชอบใจ นั่นคือจระเข้ชอบฟังเสียง หูชอบฟังเสียงเพราะ ๆ และจระเข้ตัวนี้ผูกไว้ที่ตัว ที่คอมัน แล้วมาผูกกับเชือกปมเดียวกับงูด้วย ตัวที่สาม **จมูก** เปรียบเหมือน **นก** จะบินไปสู่อากาศคือกลิ่นหอม ๆ มันบินขึ้นฟ้าต้องการสิ่งที่หอม ที่พอใจ นกตัวนี้ก็ผูกไว้ที่เชือกปมเดียวกันทั้งงูทั้งจระเข้ ตัวที่สี่คือ **สุนัขบ้าน** วิ่งหาอาหารรอบบ้าน น้ำลายไหลยืด ก็คือต้องการทางปาก **ลิ้น** เปรียบเหมือนสุนัขบ้าน ต้องการวิ่งหาอาหารรอบบ้านจนน้ำลายไหล นั่นคือต้องการรสอร่อย ๆ แล้วสุนัขตัวนี้ก็ผูกด้วยเชือกปมเดียวกัน แล้วก็ตัวที่ห้า **สุนักจิ้งจอก** ออกวิ่งหาซากศพที่ป่าช้า ซากศพคือ **สัมผัส** ที่นิ่มนวลน่าปรารถนา ก็คือความต้องการสัมผัสที่พอใจ คนเดี๋ยวนี้กำลังชอบซากศพมาก ไปติดโรคเอดส์เพราะอะไร? เพราะว่าต้องวิ่งหาทั่วไป แล้วสุนัขจิ้งจอกตัวนี้ก็ผูกไว้กับเชือกปมเดียวกับของสัตว์ทั้งห้า และตัวสุดท้ายก็คือ **ลิง** ลิงชอบวิ่งไปสู่ป่าคือ **อารมณ์** ชอบในอารมณ์ที่มันกระโดดไปตามความนึกคิดของมัน และลิงนั้นมาผูกไว้ด้วยเชือกปมเดียวกันหมด จงคิดดูเถิดว่า งูก็ผูกไว้ที่เชือกปมเดียวกับสัตว์ ๖ ตัว **งู** เลื้อยไปสู่ที่รกที่ป่า **จระเข้** ก็จะไปที่น้ำเย็นสนิท **นก** ก็บินขึ้นบนฟ้า **หมาบ้าน** ก็ต้องการไปหาอาหาร **สุนัขจิ้งจอก** ไปหาซากศพ **ลิง** ก็ไปป่า สัตว์ทั้ง ๖ ชนิดนี้มันดิ้นรนดึงกันอยู่นั่น พระพุทธองค์ตรัสว่า สัตว์ตัวไหนที่มีแรงมากกว่าจะพาเพื่อนไปด้วย ผู้มีปัญญาคงจะรู้ดีว่าตัวไหนพาใครไปมากที่สุด คือ **ลิง** ใจเหมือนลิงจะวิ่งไปสู่อารมณ์คือป่าที่มันพอใจ สัตว์ทั้งหมดนี้วัน ๆ มันจะชักคะเย่อกันตลอดเวลา จิตใจเราก็เหมือนกัน ถ้าหากว่าตาชอบรูป หูชอบเสียง ก็ให้มันดึงไป ยอมเสียเงินเท่าไหร่ไม่ว่าเพราะต้องการ ถ้าชอบใจเสียแล้ว สุดท้ายก็พาไปตามมัน

ก็ดึงกันไป เมื่อเป็นอย่างนี้ แม้แต่สุนัขบ้าน สุนัขจิ้งจอก ก็ง่ายเสีย เมื่อไหร่ จะดึงพวกนี้ไปด้วย เพราะมันเชือกปมเดียวกันใช่ไหม? ดึงไปดึงมาอยู่นั่น ท่านอาจารย์เขียนกลอนไว้ว่า

"พญานาค หกเศียร เฉวียนฉวัด
เที่ยวขบกัด อารมณ์หก อยู่ผกผัน
ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ไล่พัลวัน
รูปเสียง กลิ่นรสา ฉิวกระสันธรรมารมณ์

พญาครุฑ ยึดขยำ กำนาคไว้
มนุษย์ผ่าน ไปได้ โดยเหมาะสม
ด้วยเรือฝูง แปดลำ ทวนน้ำลม
ในการทำ นามอุดม สะดวกดี

มีมนุษย์ ถึงก่อน วอนเรียกขาน
ให้ทุกท่าน ตามมา อย่าหันหนี
เพราะจะช่วย กันและกัน ได้ทันที
ถึงบุรี นิรวาน ก่อนกาลตาย"

ระดับสูง ธรรมะระดับสูงก็คือว่า มีสติมารู้ทัน เมื่อกระทบอารมณ์ทั้งตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ นั้น แล้วไม่ปล่อยให้มันเกิดการปรุงแต่ง อยู่เหนือปัญหาทั้งหมด แม้เรามีตา มีหู อยู่พร้อม แต่ว่ารู้เท่าทันในการกระทบอารมณ์นั้น ความทุกข์เกิดได้อย่างไรถ้ามีสติ **"พญาครุฑยึดขยำ กำนาคไว้"** เป็นนายทวารป้องกันประตูอย่างดีมาก ไม่ยอมให้ศัตรูผ่านเข้าไปได้ ชีวิตเราก็อยู่เหนือโลกเสียแล้ว คือ **โลกุตตรธรรม** เหนือโลก เหนือความทุกข์ มีความเย็นสงบสุข ทั้งมีตา มีหู รู้เท่าทันสกัด

กั้นได้ สุดท้ายข้าศึกทั้งหลายเข้าไปไม่ได้ ชีวิตก็หมดปัญหา ชีวิตก็มีค่าสูงสุด เป็นมนุษย์ที่เต็มบริบูรณ์ บริสุทธิ์ เพราะธรรมะ สติสัมปชัญญะ สติ เตสํ นิวารณํ– สติเป็นทำนบกั้นบาป หรือสติเป็นเครื่องกั้นกิเลสตัณหา ความทุกข์เกิดไม่ได้ คนที่ทำได้อย่างนี้ ชีวิตมีค่าสูงสุด หมดปัญหา ดังที่กล่าวมาในภาพนี้.

แม่น้ำคด น้ำไม่คด

พระอาจารย์นุ้ย สัมปันโน

มีคำกล่าวเป็นคติธรรมว่า “แม่น้ำคด น้ำไม่คด” อย่างเช่นน้ำตักใส่ขวด มันก็คดไปอย่างขวด ตักใส่แก้วคดไปอย่างแก้ว ตักใส่โอ่งคดไปอย่างโอ่ง ตักใส่อะไรมันคดไปตามสิ่งนั้น ที่คดนั้นไม่ใช่น้ำแต่เป็นภาชนะ ภาชนะต่างหากเล่าที่ทำให้สิ่งที่เป็นน้ำนั้นคดได้

ดูภาพที่ว่านี้แล้วย้อนมาดูตัวเรา เรื่องชีวิต ชีวิตคนเรานี้ จิตใจเราไม่ได้คด จิตใจมันคดตอนที่กิเลสเข้าไป กิเลสคือสิ่งที่ทำให้จิตเศร้า

หมอง มัวหมอง กิเลสเป็นคำแทนชื่อสิ่งสกปรก จิตใจนั้นเปรียบเหมือนน้ำใสสะอาด ไม่มีสี ไม่มีอะไรเจือปน สะอาดผุดผ่อง แต่สิ่งสกปรกคือกิเลสเข้าไปในจิตใจ อันเป็นความโลภ ความอยากด้วยความโง่นั่นแหละ จึงเรียกว่าโลภะ ความอยากด้วยความโง่ เมื่อเข้าไปในจิตใจทำให้จิตสกปรก เกิดความโลภมาก อยากจะได้ของคนอื่น ต้องกอบโกยคดโกง ลักขโมย ความโกรธเข้าไปก็เกิดการประหัตประหาร ประทุษร้าย ใจที่ปกติดีอยู่ พอกิเลสความโกรธเข้าไปก็พลุ่งพล่าน จิตเดือดเต้นเร่า ๆ; ความหลง ความไม่รู้ ไม่รู้เรื่องของทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ ก็คือโมหะ อันเนื่องมาจากอวิชชา นั่นแหละทำให้จิตเศร้าหมองเกิดขึ้น

เมื่อเป็นอย่างนี้แล้ว ที่ว่าแม่น้ำคด แต่น้ำไม่คด คดเพราะกิเลสต่างหาก คนเรานั้นไม่ได้เลวชั่วอะไร แต่พอกิเลสเข้าไปในใจ เมื่อใจมันเป็นผู้นำ จิตเป็นนาย กายเป็นบ่าว หากจิตนั้นโดนกิเลสไปครอบคลุมเสียแล้ว ก็ทำให้กายทำผิด คิดประทุษร้าย พูดจาก็ร้าย ร้ายไปหมดคดด้วยแรงเหวี่ยงของกิเลส ฉะนั้น พระเดชพระคุณท่านอาจารย์พุทธทาส เขียนกลอนไว้ จะกล่าวอธิบายไปเป็นตอน ๆ ไป

"แม่น้ำคด ส่วนน้ำ นั้นไม่คด
ไม่แกล้งปด ดูให้ดี มีเหตุผล
กายกับใจ ไม่ลามก ไม่วกวน
แต่กิเลส แสนกล นั้นเหลือคด"

กายกับใจไม่ชั่วหรอก แต่ชั่วเพราะกิเลสเข้าไป อย่างเช่นรถ ญาติโยมผู้มีปัญญาลองคิดดูเถอะว่า รถนั้น มันกลาง ๆ แต่รถนั้นไปชนกัน ไปชนคน ไปลงห้วยลงเหว รถสิบล้อไปชนภูเขานั้น เพราะคนมันขับไป กายเปรียบเหมือนรถ ใจเปรียบเหมือนคนขับ แล้วแต่คนขับจะไปทางไหน ถ้าคนขับนั้นเมายาม้า ก็พาคนนั้นไปทำเสียหายหมด

จิตใจที่ขาดปัญญาสัมมาทิฏฐิก็เหมือนกัน มีกิเลสเข้าไปแล้ว จะพาให้ยุ่งหมด **"กายกับใจ ไม่ลามก ไม่วกวน แต่กิเลส แสนกล นั้นเหลือคด"** ทำให้คด จิตล้วน ๆ นั้นเป็นประภัสสร กิเลสจรครอบงำทำยุ่งหมด อันนี้ผู้ที่ศึกษาธรรมะมาว่า คนมีกิเลสตลอดเวลา พุทธเจ้าตรัสว่า กิเลสนั้นพึ่งเข้ามาเมื่อเผลอสติ กิเลสเปรียบเหมือนอาคันตุกะ เข้ามาบางครั้งบางคราวเท่านั้น จิตล้วน ๆ เป็นประภัสสร คือสว่างไสวเรืองรองเป็นธรรมชาติ แต่พอกิเลสเข้ามาทำให้มืดสลัว เหมือนดวงอาทิตย์มีแสงตลอดวัน แต่ถ้าวันไหนมีเมฆฝน เมฆหมอกปิดบัง เราบอกว่าแสงอาทิตย์ไม่มีไม่ได้ แสงอาทิตย์ยังมีอยู่ แต่เป็นเพราะมีเมฆมาปิดบัง จึงส่องแสงมาถึงพื้นโลก ถึงที่เราอยู่ไม่ได้ กิเลสเปรียบเหมือนลำน้ำที่เลี้ยวลด จิตเปรียบเหมือนน้ำตามกฎให้คดงอ

คำนิยามที่ท่านทั้งหลายควรสังเกตว่า **"อันจิตว่างมีได้ในกายที่วุ่น"** ทุกคน คนทุกคนต้องทำหน้าที่การงาน ว่างได้อย่างไร กายไม่ว่างต้องทำหน้าที่การงานวุ่นวายทั้งวัน ชาวนา ชาวสวน ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ พ่อค้า ประชาชน ทุกคนต้องวุ่นกับงาน ฉะนั้น ต้องทำงานทุกชนิดด้วยจิตว่าง อันจิตว่างมีได้ในกายที่วุ่น คือว่าทำงานอยู่ แต่จิตใจเราว่างจากความโลภ โกรธ หลง ทำด้วยสติปัญญา ด้วยสัมมาทิฏฐิ อย่าทำงานด้วยความหวังด้วยกิเลสตัณหา เราพูดแต่ว่าชีวิตต้องอยู่ด้วยความหวัง เมื่อหวังนี่แหละทำให้ต้องผิดหวัง น้ำตาหลั่งร้องไห้มามากมายเหลือเกิน เมื่อเราหวัง ก็ตั้งตา เอียงคอและรอคอย หวังคำนี้มาจากตัณหา ความอยาก ถ้าท่านมีชีวิตอยู่ด้วยความอยาก ด้วยตัณหาสิ่งตามมาจะเกิดปัญหา **ปัญหาของคนอยู่ที่คนมีตัณหา** ถ้าคนไม่มีตัณหา ปัญหาเท่ากับศูนย์ เราทำงานค้าขาย ค้าขายให้ดีที่สุด ทำนาทำสวน ข้าราชการ ทำหน้าที่การงาน ทำงานเพื่องานบันดาลสุข ทำงานสนุก เป็นสุขทุกนาทีของการทำงาน นั่นแหละคือ กายวุ่นแต่จิตว่าง

黃河落天走
東海万里

คนบางคนกายว่างแต่จิตวุ่น บางทีการงานไม่ได้ทำหรอก นอนบนที่นอน แต่จิตมันวุ่น วุ่นถึงเรื่องอดีต อนาคต สับสน เอาชีวิตไปไว้ในอดีตที่ผิดหวัง ผิดพลาด อนาคตยังมาไม่ถึงก็ไปลุ้นกับมัน นั่นเพราะขาดการอยู่ด้วยปัจจุบัน ชีวิตนั้นก็มีแต่ความเร่าร้อนกระวนกระวาย ตกอยู่ในสังสาร-วัฏ กิเลส-กรรม-วิบาก

น้ำธรรมดามันก็เย็นอยู่ แต่เมื่อเสียบปลั๊กเข้าไป หรือแดดเผามันก็ร้อน พอไม่มีเชื้อให้มันร้อน มันก็เย็น จิตใจธรรมดามันเป็นปกติภาวะอยู่ แต่พึ่งมีปัญหาขึ้นมาตอนที่เราเผลอสติ เมื่อกระทบอารมณ์ แต่เมื่อมันเกิดร้อน มันก็ดับสู่ภาวะเดิมของมัน เพราะภาวะปกติของมันเย็นสงบอยู่ จึงกล่าวว่า ในสังสารวัฏมีนิพพาน นิพพานคือความเย็นในสิ่งที่ร้อนนั่นแหละ เมื่อมันมีความร้อนมันก็มีความเย็นได้ จิตใจเร่าร้อนเพราะกิเลสเข้าไป เมื่อหมดฤทธิ์ของมันมันก็เย็นลงนั่นเอง ลองสังเกตดูเถิด กระทบอารมณ์โกรธแค้นขึ้นมาสักพักหนึ่ง มันก็กลับไปสู่ภาวะเดิม เพราะภาวะเดิมของจิตมันสงบ เหมือนธรรมชาติทั้งหลายมันสงบ มันร่มรื่นเย็นอยู่ แต่เมื่อคนไปทำให้ยุ่งวุ่นวายเกิดขึ้น ธรรมชาติมันสันติสงบอยู่อย่างธรรมชาติของมัน พระพุทธเจ้าตรัสว่า "ให้ตัดป่า-อย่าตัดไม้" ไม่เข้าใจตัดได้อย่างไรหนอ? มันเรื่องฟังยากมาก เมื่อมีความทุกข์เกิดขึ้นในชีวิต อย่าคิดไปฆ่าตัวตาย คืออย่าตัดต้นไม้ ให้ตัดป่า ป่าคือกิเลส ตัณหา อุปาทาน

กลอนสุดท้ายที่ว่า

"รู้แยกน้ำ จากแม่น้ำ ตามว่ามา
จึงนับว่า ผู้ฉลาด สามารถเอย"

ปัญหาทางวัตถุ ทำและแก้ให้ดีที่สุด ปัญหาทางจิตใจอย่าให้เป็นทุกข์กับสิ่งที่ดำเนินชีวิต ถ้าจิตเป็นทุกข์เสียแล้ว ถึงมีเงินสักหลาย ๆ

ล้าน แต่ว่าเจ้าของเงินนั้น ลูกหลานต้องมาป้อนข้าว ป้อนน้ำ ต้องมาใส่สายยางเข้าจมูก ต้องอยู่ห้องไอ.ซี.ยู. เงินนั้นจะมีค่าอะไร รวยแต่ร้อนนอนไม่หลับ กินยาระงับประสาทเป็นกำ ๆ นอนไม่หลับทั้งคืนวัน กับผู้ที่พอมี พออยู่ เย็นสบายไม่ทุกข์ร้อน จะเลือกเอาอย่างไหน แต่อย่าเข้าใจว่า ไม่มีอะไรแล้วเป็นสุข มีเงินทองด้วย และมีความสงบสุขด้วยนี่แหละเป็นเลิศ ถ้าเรามีพร้อมด้วยวัตถุ มีบ้านสวนไร่นา แล้วจิตใจไม่เป็นทุกข์กับสิ่งที่มีนั้นด้วย นี่คือพุทธบริษัทได้รับประโยชน์จากการนับถือศาสนา เพราะเมื่อเราแสวงหาเงินทองข้าวของแล้ว มีเงินมีทองข้าวของให้มันเป็นทาสเรา ไม่ยอมเป็นทาสของมัน อยู่เหนืออำนาจของสิ่งนั้นแต่เราใช้มันได้ ใช้มีประโยชน์ อย่าให้สิ่งนั้นใช้เรา ไม่ทำใจของเราให้คดไปตามแรงเหวี่ยงของมัน และเราอยู่ในสังคมโลก จะอยู่ในฐานะอะไรก็ได้ เป็นคนแก่ก็มีความสงบสุข เป็นคนหนุ่มคนสาวก็มีความสงบสุขทุกคนมีความสุขได้ สุขแท้จริงอยู่ที่ใจ เงินทองให้ความสะดวกสบายแต่ความสุขอยู่ที่ใจที่ไม่มีกิเลส เป็นการพักในตัวการกระทำหน้าที่ขณะใดไม่มีความโลภ โกรธ หลง อยู่ในจิต ขณะนั้นจิตได้รับการพักผ่อนที่แท้จริง คือ สงบเย็นในการทำหน้าที่ ทำงานหน้าที่เหงื่อไหลไคลย้อย แต่ว่าเรานั้นมีความสุข มีฉันทะ ความพอใจด้วยปัญญา เหงื่อออกมากลายเป็นน้ำมนต์ที่ศักดิ์สิทธิ์

พระเดชพระคุณท่านอาจารย์พุทธทาส เคยพูดไว้ว่า ทำงานเหงื่อออกมากลายเป็นน้ำมนต์รดราด เพราะพอใจกับการงานนั้น มีความสุข พอใจ ทำได้อย่างนี้ ญาติโยมพุทธบริษัททั้งหลาย เราจะมีความสงบเย็นทุกเวลานาที นี่คือปริศนาธรรมของภาพนี้ **“แม่น้ำคด แต่น้ำไม่คด”.**

สาหร่ายเขียนพระไตรปิฎกอยู่ตลอดเวลา

พระอาจารย์สุชาติ ปัญญาทีโป

พุทธศาสนานิกายเซ็นเขาไม่ได้สอนตามพระไตรปิฎก แต่เขาชี้แนะให้เราศึกษาที่ตัวธรรมชาติ คือให้มองลงไปที่ธรรมชาติ เช่น เขาบอกว่าดูที่สาหร่ายว่ามันเขียนพระไตรปิฎกอยู่ตลอดเวลา คือว่ามันแสดงถึงความเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา คือไตรลักษณ์ ที่พระพุทธเจ้าแสดงไว้มากที่สุด หรือเป็นโอวาทที่พระองค์เน้นอยู่เสมอ เป็น **"พหุลานุสาสนี"** เราศึกษาให้รู้เรื่องนี้เพียงเรื่องเดียวก็เหมือนกับว่าเรา

รู้พระไตรปิฎก ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ แจ่มแจ้งในเรื่องเดียวก็คือแจ่มแจ้งหมด เพราะมันเป็นเรื่องของธรรมชาติ ทุกสิ่งที่เป็นสังขารต้องเป็นอย่างนี้ คือ **สังขารทั้งหลายไม่เที่ยง ถูกธรรมชาติปรุงแต่ง จะเป็นสิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิตก็ตาม** มันต้องเป็นอย่างนี้ เรียกว่าสังขารคือปรุงแต่ง เพราะมันอาศัยสิ่งทั้งหลายมาประกอบเข้าด้วยกัน และเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เราจะดูที่กาลเวลาก็ได้ว่ามันเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร เช่น ดูที่ต้นไม้ต้นหนึ่ง พอกาลเวลาผ่านไป ๆ หลายปีเข้า มันก็เจริญเติบโต หรือบางทีมันอาจเฉาตายไปก็ได้ หรือจะดูที่ขนาดของมันก็ได้ คือเกิดการเจริญเติบโตความเปลี่ยนแปลง ทำให้มันเล็ก-ใหญ่ได้ นั่นก็คืออนิจจัง หรือจะดูที่น้ำหนักมากน้อยก็ได้ ซึ่งมันก็บ่งบอกถึงความเป็นอนิจจัง หรืออนิจจ-ลักษณะ คือเป็นลักษณะที่ไม่เที่ยง เปลี่ยนแปลงไป โดยดูจากขนาด เวลา น้ำหนัก

ส่วนอนิจจังของจิตใจนั้น ดูได้ด้วยการเกิดขึ้น-ตั้งอยู่-ดับไป เช่น เกิดจากความรู้สึกของจิต บางทีเรามีความทุกข์ พอทุกข์ปรากฏ เราก็มองดูตัวทุกข์ในขณะนั้น แต่พอเวลาผ่านไป เราจะเห็นว่า ตัวทุกข์นั้นมันก็ดับไป เปลี่ยนไป หรือแม้ว่าขณะที่เรามีความสุข ความดีใจ อิ่มเอิบใจขึ้นมาในความรู้สึก ให้สังเกตดูเถอะจะเห็นว่า ไม่นานไอ้ตัวความสุขนั้นมันจะเปลี่ยนแปลงไป แล้วก็ดับไป

อาการเกิดขึ้น-ตั้งอยู่-ดับไป ของความทุกข์ ความสุขนี้เรียกว่า **อนิจจัง** คือความไม่เที่ยง ซึ่งเป็นลักษณะอย่างหนึ่งของจิต ถ้าเราตามดูก็จะพบความซ้ำ ๆ ซาก ๆ ของเรื่องเหล่านี้ว่า มันต้องเป็นอย่างนี้ ลักษณะของอนิจจังมันเป็นอย่างนี้ ไม่ว่าจะเป็นอะไรก็ตาม ที่เป็นสังขารต้องเป็นไปตามกฎเกณฑ์นี้ เพชรที่จัดว่าเป็นวัตถุที่มีความแข็งเป็นที่สุด ก็ยังมีการเปลี่ยนแปลงภายใน จะยกเว้นก็พระนิพพาน เพราะนิพพานเป็นวิสังขาร คือไม่มีการปรุงแต่ง จึงไม่มีการเปลี่ยนแปลง จะคงภาวะ

ที่สงบเย็นอยู่อย่างนั้น เป็นเรื่องของนามธรรม นั่นคือจิตของพระอรหันต์เท่านั้น ส่วนของปุถุชนแล้วจะเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เพราะมันขาดปัญญา วันหนึ่ง ๆ เปลี่ยนไปไม่รู้กี่ร้อยกี่พันครั้ง ด้วยอำนาจของกิเลส เป็นลักษณะของสังขารที่เป็นอนิจจัง ที่มันเปลี่ยนแปลงแล้วเป็นทุกข์ สิ่งที่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิตมันต้องเป็นทุกข์ คำว่าทุกข์แปลว่า ทนได้ยาก ที่จริงมันก็คืออนิจจังนั่นเอง มันเกี่ยวเนื่องกัน สิ่งไหนไม่เที่ยง สิ่งนั้นเป็นทุกข์ สิ่งไหนที่เปลี่ยนแปลงสิ่งนั้นก็เป็นทุกข์ ทุกข์คือทนได้ยาก ทนต่อการเปลี่ยนแปลงไม่ได้นั่นเอง ก้อนดิน ก้อนหิน หรือต้นไม้ เปลี่ยนจากเล็กเป็นโต ผลที่สุดก็ตายไป นี่ คือการเปลี่ยนแปลงและแสดงออกถึงทุกข์ด้วย คือมัน ทนต่อการคงที่ไม่ได้ เรียกว่าทุกข์

ความทุกข์นั้น ถ้ามามองดูที่คนก็คือความรู้สึกที่ไม่สบายทางกายทางใจ ความคับแค้นใจ เพราะมันทนต่อการบีบคั้นของกิเลสไม่ได้ มันทุกข์ที่จิต เพราะจิตมันทนได้ยากหรือทนไม่ได้ เช่นมีคนมาแสดงตลก ๆ เราก็ทนไม่ได้ เราก็จะหัวเราะออกมาทันที การหัวเราะออกมานั้นคือการแสดงออกของความทุกข์ เพราะมันทนต่อแรงกระตุ้นไม่ได้ มันจึงหัวเราะออกมา แต่สำหรับพระอรหันต์ทนได้ ท่านไม่ไปหลงใหลกับมัน แต่ปุถุชนธรรมดาทนไม่ได้ต้องหัวเราะออกมาหรือบางทีไปพบกับเรื่องที่น่าเศร้าก็จะร้องไห้ออกมา เพราะถูกความเศร้ามันบีบคั้น กระตุ้นใจด้วยความไม่รู้เท่าทันก็ร้องไห้ อาการที่ร้องไห้ก็คืออาการที่ทนไม่ได้จากอำนาจที่บีบคั้นนั่นเอง นี่คือ ความทุกข์ของสิ่งมีชีวิต

ส่วนความทุกข์ของสิ่งที่ไม่มีชีวิต คือการทนได้ยากต่ออำนาจความเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ นี่คือ สังขารทั้งหลายเป็นทุกข์ ส่วนคำต่อมาคือ **"ธรรมทั้งหลายเป็นอนัตตา"** คำว่า **ธรรมทั้งหลาย** นี้หมายถึงคำว่า **สังขาร** และ **วิสังขาร** คือส่วนที่ถูกเหตุปัจจัยปรุงแต่งและส่วนที่ไม่ถูกปัจจัยปรุงแต่ง ซึ่งก็หมายถึงนิพพาน สรุปแล้วก็คือ

already
weeds
are writing
the scriptures

ไม่ใช่ตัว ไม่ใช่ตน เป็นอนัตตาทั้งสิ้น ท่านชี้ว่าสังขารทั้งหลายทั้งปวงเป็นอนัตตา มันเป็นเพียง มายา เป็นเพียง ปรากฏการณ์ ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติเท่านั้น

พระพุทธองค์เน้นสอนเรื่องอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา มากที่สุด เรียกว่า "ภาวิตา พหุลีกตา"(แปลว่า "อันบุคคลเจริญ-ทำให้มากแล้ว") เราจะต้องศึกษาเรื่องนี้ เพื่อให้รู้จักความเป็นจริงของสิ่งทั้งหลายทั้งปวงว่า จะต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์นี้และเป็นอย่างนี้ เมื่อมนุษย์รู้เรื่องนี้ได้ด้วยปัญญา ท่านบอกว่า เป็นหนทางแห่งนิพพาน อย่างบทสวดที่สวดตอนเช้าว่า

สัพเพ สังขารา อะนิจจาติ ยะทา ปัญญายะ ปัสสะติ
อะถะ นิพพินทะติ ทุกเข เอสะ มัคโค วิสุทธิยา

"เมื่อใดบุคคลเห็นด้วยปัญญาว่า สังขารทั้งปวงไม่เที่ยง เมื่อนั้นย่อมเหนื่อยหน่ายในสิ่งที่เป็นทุกข์ ที่ตนหลง นั่นแหละ เป็นทางแห่งพระ-นิพพานอันเป็นธรรมหมดจด"

แต่ถ้าเราไม่มองด้วยปัญญา พอเห็นอนิจจังก็เป็นทุกข์เสียแล้ว เช่นเอากระจกเงามาดูหน้าตัวเอง พอเห็นความเหี่ยวย่น ก็นึกว่า โอ! เราแก่เสียแล้ว ทำให้เกิดทุกข์ทันที แต่ถ้ามีปัญญาก็จะคิดได้ว่า **เออ! มันเป็นเช่นนั้นเอง ธรรมชาติมันต้องเป็นอย่างนี้** มันไม่ใช่ตัวตนของเรา มันเป็นไปตามกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ ไม่ต้อง ไปทุกข์กับมัน มันจะเหี่ยว จะย่น ช่างมัน จะแก่ก็แก่ไป จะตายก็ตายไป นี่คือการมองด้วยปัญญาอันเป็นทางแห่งนิพพาน "สัพเพ สังขารา ทุกขาติ ยะทา ปัญญายะ ปัสสะติ อะถะ นิพพินทะติ ทุกเข เอสะ มัคโค วิสุทธิยา– เมื่อใด บุคคลเห็นด้วยปัญญาว่า สังขารทั้งปวงเป็นทุกข์ ; เมื่อนั้น ย่อมเหนื่อยหน่ายในสิ่งที่เป็นทุกข์ ที่ตนหลง นั่นแหละเป็นทางแห่งพระนิพพาน" พบกับทุกข์ ก็รู้จักทุกข์ว่ามันเป็นอย่างนี้เอง ให้มันเป็นทุกข์ แต่เพียง

ทางกาย อย่าให้มันเป็นทุกข์ทางจิตเลย อยู่เหนือมันให้ได้ มันเป็นธรรมดาของสังขารทั้งปวงที่มันจะต้องเป็นเช่นนี้ ให้ยอมรับความเป็นจริงที่จะต้องเป็นไปตามกฎของธรรมชาติ ไม่ไปเป็นทุกข์กับมัน มองให้เห็นว่ามันเป็นเช่นนั้นเอง "ตถตา"

"สัพเพ ธัมมา อะนัตตาติ ยะทา ปัญญายะ ปัสสะติ อะถะ นิพพินทะติ ทุกเข เอสะ มัคโค วิสุทธิยา – เมื่อใด บุคคลเห็นด้วยปัญญาว่าธรรมทั้งปวงเป็นอนัตตา ; เมื่อนั้นย่อมเหนื่อยหน่าย ในสิ่งที่เป็นทุกข์ที่ตนหลง นั่นแหละเป็นทางแห่งพระนิพพาน อันเป็นธรรมหมดจด" คือมองเห็นได้ว่ามันเป็นอนัตตา ไม่ใช่ตัว ไม่ใช่ตน ไม่ใช่เรา ไม่ใช่เขา ไม่มีอะไรเป็นเรา ไม่มีอะไรเป็นของเรา มันเป็นของธรรมชาติ ทุกสิ่งทุกอย่างเกิดขึ้น เป็นไปตามกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ ถ้าใครไปยึดถือสิ่งที่เป็นสมบัติของธรรมชาติ ก็จะถูกธรรมชาติลงโทษ เป็นทุกข์ ถ้าเรารู้ได้อย่างนี้มันก็จะแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ แม้จะเป็นปัญหาของสังคมหรือทางศีลธรรม ถ้าเรารู้เรื่อง อนิจจัง-ทุกขัง-อนัตตา ก็จะแก้ไขได้ คือเราจะมองเห็นได้ว่า ทุกสิ่งในโลกนี้มันตกอยู่ภายใต้กฎอย่างเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นต้นไม้ ก้อนหิน ก้อนดิน คน สัตว์ เหมือนกันหมด คือตกอยู่ในสภาพภายใต้กฎแห่งความเป็นอนิจจัง-ทุกขัง-อนัตตา อันเดียวกันทั้งสิ้น

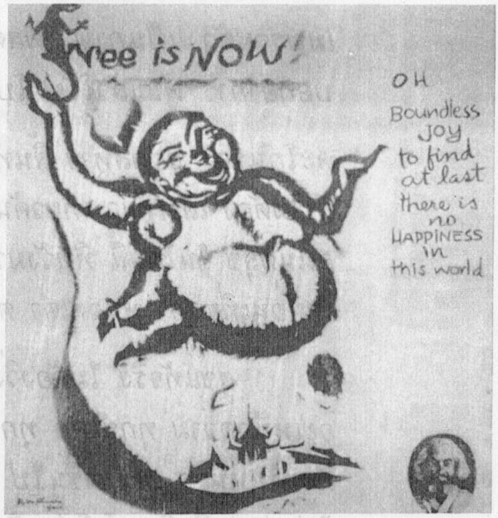
เมื่อเป็นเช่นนี้มันก็คือสิ่ง ๆ เดียวกัน ไม่แตกต่างกัน เรียกว่ามันมีภาวะร่วมเป็นเอกภาพหรือเอกะภาวะ สภาวะหนึ่งเดียวกันคือความเป็นอนิจจัง-ทุกขัง-อนัตตา ไม่แตกต่างกันเลย นั่นคือ คน สัตว์ ก้อนดิน ก้อนหิน ต้นไม้ คือสิ่งเดียวกันไม่แตกต่างกัน ผิดกันแต่เพียงรูปร่างลักษณะภายนอกเท่านั้น ส่วนลักษณะความเป็นจริงตามกฎเกณฑ์ของธรรมชาติแล้วจะไม่ผิดแผกแตกต่างกันเลย ถ้าเรามองหรือเราคิดได้ว่าทุกอย่างเหมือนกันกับเรา ปัญหาต่าง ๆ ก็จะหมดไป แต่ถ้ายัง

เห็นว่าไม่เหมือนกัน แตกต่างกันอยู่ ปัญหาก็จะมีขึ้น คือถ้ามองเห็นสิ่งต่าง ๆ เป็นของคู่ ๆ กัน เช่น ดี-ชั่ว ขาว-ดำ, บุญ-บาป,สุข-ทุกข์, สวย-ขี้เหร่, สูง-ต่ำ เป็นต้น มันก็จะเกิดการเปรียบเทียบ อันจะยังผลให้เกิดทิฏฐิมานะ อันเป็นกิเลสเข้ามา คือจะไปสำคัญว่าตนดีกว่าเขา เสมอเขา เลวกว่าเขา อันเป็นการเพิ่มอัตตา-ตัวตน ขึ้นมาโดยไม่รู้ตัว แต่ถ้าเรามองให้เห็นว่า แท้จริงในโลกนี้เหมือน ๆ กัน **เป็นหนึ่งเดียวกัน** ไม่มีอะไรผิดแผกแตกต่างกันกับตัวเราเลย มันก็จะหมดปัญหาในการที่จะไปเบียดเบียนทำร้ายทำลายกัน แล้วปัญหาต่าง ๆ ก็จะหมดไป ศีลธรรมของโลกก็จะสดใส

ยกตัวอย่างเช่น เมื่อเรามองเห็นทุกสิ่งคือตัวเรา เราก็จะไม่ไปตัด-ทำลายต้นไม้ ทำลายป่า เพราะมันเหมือนกับทำลายตัวเองนั่นเอง การทำลายป่า จะทำให้ฤดูกาลต่าง ๆ ผิดปกติ ฝนไม่ตกต้องตามฤดู ความแห้งแล้งก็จะเกิดขึ้น เกิดความเดือดร้อน ครั้นพอฝนตกมาก ๆ เข้า การซึมซับน้ำไม่พอ น้ำก็จะบ่าท่วมทำลายชีวิตคน สัตว์ ได้ นี่คือการทำลายตัวเองนั่นเอง ซึ่งเหตุการณ์เหล่านี้ เมื่อยุคก่อน ๆ มันไม่มี หรือเราเอาทรัพยากรธรรมชาติมาใช้อย่างฟุ่มเฟือย ซึ่งถ้าใช้แต่เพียงความจำเป็นก็คงจะไม่เกิดปัญหา แต่นี่ใช้กันอย่างเกินความพอดีความจำเป็นกันทั้งโลก ยกตัวอย่างเช่นน้ำมัน ขณะนี้ก็จะเริ่มเกิดเป็นปัญหาขึ้นมาแล้ว เพราะน้ำมันเป็นปัจจัยสำคัญในด้านอุตสาหกรรม เมื่อน้ำมันน้อยลง ราคาก็จะเพิ่มมากขึ้น ของต่าง ๆ ก็จะพากันมีราคาสูงตามไป นี่คือ เราเบียดเบียนธรรมชาติ เหมือนกับเราเบียดเบียนตัวเราเอง นั่นเอง จึงทำให้เราได้รับความเดือดร้อนเป็นทุกข์ แม้ปัญหาอื่น ๆ ถ้าเราคิดพิจารณาให้ลึก ๆ ก็จะมองเห็น เช่นการฆ่าสัตว์ ทำลายสัตว์ สัตว์บางชนิดกำลังจะสูญพันธุ์ไปบ้างแล้ว สัตว์บางชนิดเป็นประโยชน์แก่มนุษย์ สมัยก่อน ๆ ศัตรูพืชพวกหนอน ตั๊กแตน แมลงต่าง ๆ ที่เป็น

อันตรายทำลายพืชผลต่าง ๆ ไม่มากมายเหมือนสมัยนี้ เพราะสมัยก่อนมีสัตว์ต่าง ๆ เช่นนก คอยปราบแมลงพวกนี้อยู่ แต่เราไปฆ่าสัตว์พวกนี้จนจะหมดโลกอยู่แล้ว สัตว์ที่ช่วยกำจัดแมลงศัตรูพืชจึงไม่มี มนุษย์ก็หันมาผลิตยาที่เป็นพิษขึ้นมาเพื่อฆ่าแมลงศัตรูพืชเหล่านั้น นำเอาไปฉีดในไร่พืชผัก ผลที่สุดคนเราเอามากินกัน ก็เท่ากับกินยาพิษ ตกลงก็เท่ากับฆ่าตัวเอง การฆ่าผู้อื่นก็เท่ากับฆ่าตัวเอง ผู้อื่นก็ไม่ใช่ใคร ก็คือตัวเองนั่นแหละ ถ้าเรามองให้เห็นละเอียดลึกซึ้งอย่างนี้ มันก็จะช่วยแก้ปัญหาของโลกได้ ศีลธรรมของโลกก็จะดี เป็นการมองส่วนที่ลึกซึ้งเป็นปรมัตถ์ ตามกฎของธรรมชาติด้วย ปัญหาของโลกทางศีลธรรมก็จะดี คือไม่มีการเบียดเบียนกัน เพราะว่าในโลกนี้มันมีแต่ **"เรา"** ไม่มีคนอื่น ไม่มีสิ่งอื่น มันก็ไม่มีปัญหา ถ้ามีหลายอย่าง ปัญหาเกิดขึ้น ยกตัวอย่าง เวลาเราทำ สมาธิ จิตมันเป็น **"หนึ่ง"** นะ, จิตมันปกติสงบเป็นหนึ่ง จิตไม่วุ่นวาย เป็นปกติ สงบไม่มีปัญหาเลย แต่เมื่อใดจิตเป็น "สอง" คือ ความฟุ้งซ่านอย่างนั้น อย่างนี้ นั่นแหละคือความวุ่นวาย ขอให้ทำจิตให้เป็นหนึ่ง แล้วปัญหาต่าง ๆ ก็จะหมดไป

นี่แหละคือ สาหร่ายที่มันเขียนพระไตรปิฎก คือแสดงความเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ถ้ารู้เรื่องนี้ เพียงเรื่องเดียวก็รู้หมด รู้แจ่มแจ้งในพระไตรปิฎกทั้ง ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์.

“พ้นแล้วโว้ย”

พระอาจารย์นุ้ย สัมปันโน

ภาพนี้คือภาพคนที่ก่อตัวขึ้นจากก้อนเมฆ เป็นรูปคนกำลังยิ้มอยู่ เป็นภาพปริศนาธรรมที่ดีมาก คือคนในรูปคนนั้นมาจากก้อนเมฆที่มารวมตัว เหมือนเราท่านทั้งหลาย เรานั้นประกอบด้วยธาตุดิน น้ำ ลม ไฟ ไม่มีสัตว์บุคคลตัวตนเราเขา รวมตัวกันแล้วเรียกชื่อนั้นชื่อนี้โดยสมมติโวหาร แต่ตัวจริงมันไม่มี จึงรูปนี้ลอยกลางอากาศพ้นยอดโบสถ์ยอดเจดีย์ แล้วมีคำว่า “พ้นแล้วโว้ย!” ยิ้มหราอยู่

ขออ่านบทกลอนพระเดชพระคุณท่านอาจารย์พุทธทาส พูดไว้ก่อนว่า

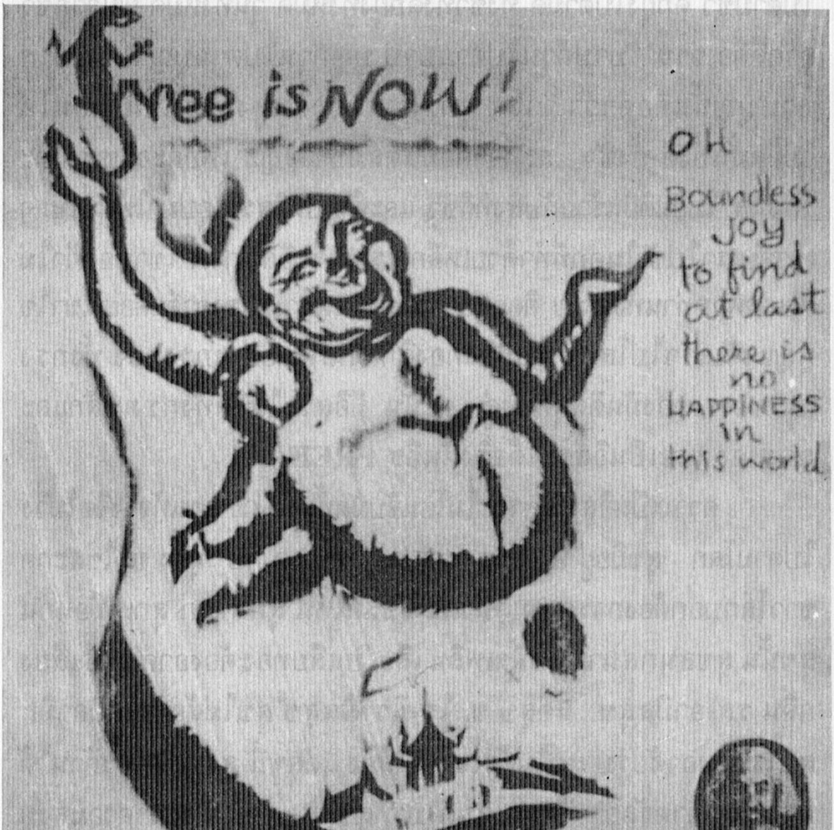
"บัดนี้เมฆ ลอยพ้น ยอดเจดีย์
ทั้งโรงโบสถ์ มากมี และวิหาร
เมฆรวมตัว เป็นภาพ พิสดาร
บอกอาการ พ้นแล้วโว้ย! โปรยยิ้มมา

ตะโกนร้อง บอกสหาย สิ้นทั้งผอง
ว่าไม่ต้อง เสียเที่ยว เที่ยวค้นหา
อนันตสุข ในโลกนี้ ที่หวังมา
เหมือนเที่ยวหา หนวดเต่า ตายเปล่าแล.

สุขแท้จริง ไม่ต้องวิ่ง ไปตามโลก
อยู่เหนือความ ทุกข์โศก ทุกกระแส
มือเท้าเหนียว เหนี่ยวขึ้นไป คล้ายตุ๊กแก
ไม่อยู่แค่ พื้นโบสถ์ โปรดคิดดู

ลอยเหนือยอด โบสถ์ไป ในเวหา
ลอยพ้นไป เหนือฟ้า ที่เทพอยู่
ถึงความว่าง ห่างพ้น จากตัวกู
ไม่มีอยู่ ไม่มีตาย สบายเอย"

หลักโอวาทปาฏิโมกข์ คนทั่วโลกชาวพุทธคงรู้ **"สพฺพปาปสฺส อกรณํ"** - การไม่ทำบาปทั้งปวง คือละความชั่ว **"กุสลสฺสูปสมฺปทา"** - การทำกุศลถึงพร้อมทำแต่ความดี ละความชั่วแล้วทำแต่ความดี ผู้มีปัญญาลองคิดดูเถิดว่า คนร้องไห้เพราะความดีมีเยอะแยะ ละชั่วทำความดีแล้วยังร้องไห้เพราะความดี พุทธศาสนาไม่ใช่สอนเพียงแค่นี้ สอนพ้นจากนี้

Free is NOW!
OH
Boundless
joy
to find
at last
there is
no
HAPPINESS
in
this world

อีก คือ ละชั่ว ทำดี ชั่วก็ยุ่งไปตามชั่ว ดีก็ยุ่งไปตามดี พุทธบริษัทต้องพ้นจากชั่วจากดี คำสุดท้ายโอวาทปาฏิโมกข์ **"สจิตฺตปริโยทปนํ"** - การทำจิตให้ขาวรอบ คือ อยู่เหนือดีเหนือชั่ว นั่นคือคำว่า **"ว่าง"** ชั่วก็ยุ่งไปตามชั่ว ดีก็ยุ่งไปตามดี ทั้งชั่วทั้งดีก็ยุ่งทั้งหมด วุ่นทั้งหมด พ้นจากชั่วจากดีคือ **ว่าง** บาปก็วุ่นไปตามบาป บุญก็วุ่นไปตามบุญ แต่พ้นจากบาปบุญนั้นคือคำว่า ว่าง พุทธศาสนาสอนสูงสุดตรงนี้ สอนให้ไม่ยึดมั่นทั้งดี-ทั้งชั่ว ละที่ว่าคือมีสติสัมปชัญญะ เพื่อละอวิชชาและโทมนัส ไม่ยินดียินร้ายกับสิ่งที่ดีชั่ว และพ้นเป็นอิสระ อุปมาให้ฟังง่าย ๆ เขาจับเราไปขังในคุกที่ทำด้วยเหล็ก เราก็เสียอิสรภาพ เขาบอกว่าไม่น่าเลยพวกท่านทั้งหลาย ติดคุกอย่างนี้ร้าย เพราะว่าราคาต่ำต้อย เขาไขกุญแจจับเราไปใส่ พาไปกรงทองอีก มันก็ติดอย่างกรงทอง ทั้งกรงเหล็ก-กรงทองมันติดคุกทั้งคู่ ฉะนั้น มีอิสระไม่ติดทั้งกรงเหล็กและกรงทอง และเป็นอิสระได้จริงนั้นคือ **FREE**

ความเป็นอิสระเพราะไม่โดนจับมัดทั้ง ๒ ฝ่าย สุขแท้จริงจิตไม่วิ่งไปตามโลก สุขมีอยู่ ๒ อย่าง **"สุก"** ก. ไก่สะกด กับ **"สุข"** ข. ไข่สะกด ชาวโลกบอกต้องการความสุข แต่สุขชนิดไหน สุก ก.ไก่ สุกเหมือนกันสุขนั้น สุขสนุกสนาน เพลิดเพลิน เสียเงินเสียทอง ต้องอาศัยรูป เสียง กลิ่น รส-อามิสสุข แต่สุข ข. ไข่-นิรามิสสุข สุขไม่ต้องอาศัยอามิส สุขไม่ต้องอาศัยรูป สุขไม่ต้องอาศัยเสียง แต่สุขนี้-สงบ ใครจะค้านได้ พระพุทธเจ้าตรัสว่า "นตฺถิ สนฺติ ปรํ สุขํ" – สุขอื่นยิ่งกว่าความสงบไม่มี คือจิตที่ไม่ฟู-ไม่แฟบ จิตไม่ยินดี-ยินร้าย อยู่ตรงกลาง มัชฌิมาอยู่ได้

ปัญญาชนคนหนึ่งเขาเขียนว่า ยินดี-เหมือนถูกตบแก้มซ้าย, ยินร้าย-เหมือนถูกตบแก้มขวา ไม่อยากให้ถูกตบทั้งขวาทั้งซ้าย ก็จงวางใจเป็นอุเบกขา ดูตรงกลาง อาตมาจะพูดว่า ยินดีเหมือนตบแก้มซ้ายยินร้ายเหมือนถูกตบแก้มขวา ถ้าหากท่านยินดีและยินร้าย ก็โดนตบทั้งซ้าย

ทั้งขวา โดนทั้งคู่ อยู่ตรงไหน? อยู่ตรงกลาง ไม่ฟู ไม่แฟบ ไม่ขวา ไม่ซ้าย อยู่เหนือปัญหาความทุกข์ สุขแท้จริงนั้นอยู่ที่ใจ ไม่ต้องไปหาที่ไหน * ส่วนการแสวงหาวัตถุก็หาไปด้วยสติปัญญา เพราะทุกคนต้องอาศัยปัจจัย ๔ มีทั้งวัตถุ มีทั้งความสงบสุข คือ **"โลกก็ไม่ช้ำ ธรรมก็ไม่เสีย"** คือที่ใจไม่มีกิเลส มือเท้าเหนี่ยวขึ้นไปคล้ายตุ๊กแก ไปทีละนิด ทีละนิด วันนี้ต้องดีกว่าเมื่อวาน พรุ่งนี้ต้องดีกว่าวันนี้ เดือนหน้าต้องดีกว่าเดือนนี้ นั่นคือก้าวไปข้างหน้า พุทธบริษัทก้าวไปข้างหน้าเรื่อย ๆ ควานขึ้นไป ขยับตัว เขยิบตัว ขึ้นไปให้สูงขึ้น สูงขึ้น **"ถึงความว่าง ห่างพ้น จากตัวกู ไม่มีอยู่ ไม่มีตาย สบายเอย"** ไม่มีตัวกูแล้ว **ว่าง** เห็นความจริงเรื่องสุญญตา, ตถตา - **"เช่นนั้นเอง"** ชีวิตเราก็มีแต่ความสงบ พบแต่ความเย็น ทุกข์ไม่เป็นและเย็นเสมอ

ท่านทั้งหลายคิดดูเถอะว่า ชีวิตต้องการสิ่งอะไรสูงสุด ทุกคนต้องการสงบสุข ทุกข์ไม่เป็นและเย็นเสมอ หน้าที่การงาน เงินทอง ข้าวของ มีทุกอย่าง แต่ว่ามีสิ่งนั้นวางไว้ถูกต้อง มีที่ใส่ มีรถก็ไว้โรงรถ มีนาไว้ที่นา มีสวนไว้ที่สวน ไม่นำมาให้กวนใจ ต้องเป็นทุกข์ น้ำตาไหลเพราะสิ่งนั้น ๆ นั่นแหละเราจะมีชีวิตอิสระ ถูกต้องทุกกระบวนการทุกเวลานาที ชีวิตนี้ พบความสุขแล้วทุกขั้นตอน เพราะเรามีธรรม ธรรมะเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องมีในชีวิต ธรรมะ - หน้าที่ระดับหนึ่งเพื่อรอดทางกาย แสวงหาปัจจัย ๔ ; สูงกว่านี้เพื่อรอดทางใจ รอดจากการบีบคั้นของกิเลส เหตุของความทุกข์ทั้งหลาย อยู่ได้ในสังคมวุ่นวาย มีชีวิตที่ไม่กัดเจ้าของ เพราะธรรมะดังที่กล่าวมาในภาพนี้.

* พวก "วัตถุนิยม" จะค้านความข้อนี้ – บก.

ตัวกูกับตัวกู

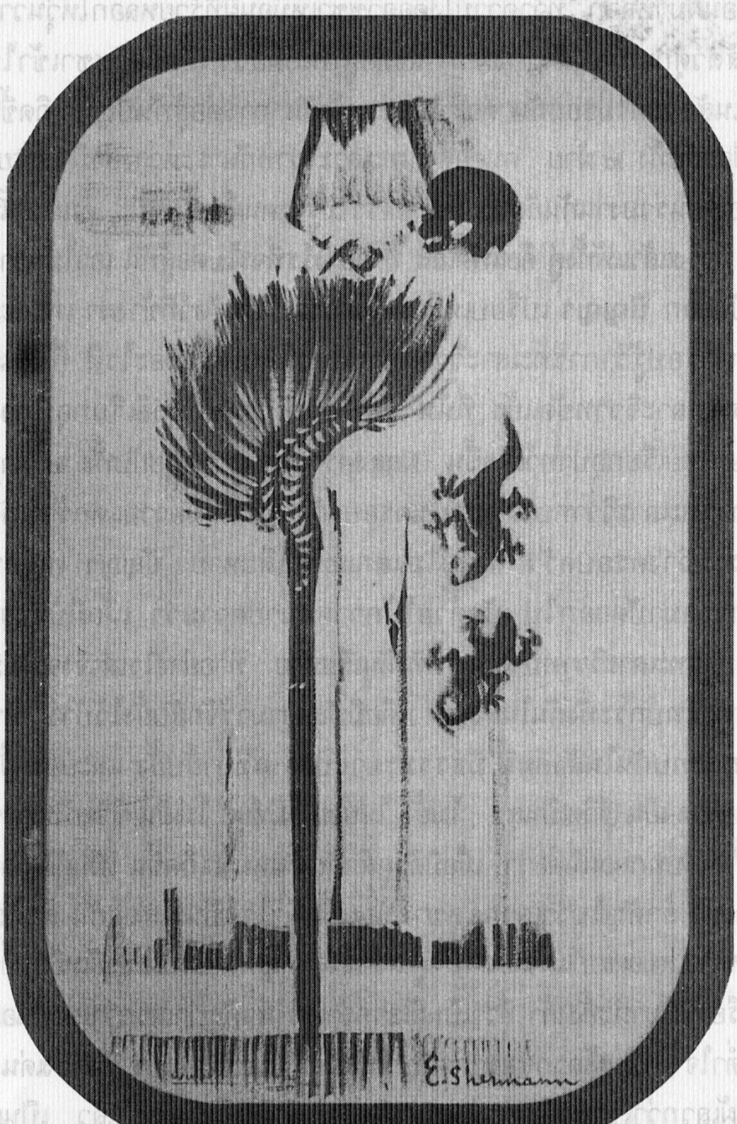
พระอาจารย์นุ้ย สัมปันโน

ภาพนี้เป็นภาพไม้กวาด กำลังปัดตุ๊กแก ๒ ตัว ในภาพนี้กำลังต่อสู้กัน ปริศนาธรรมนี้ "ตัวกูกับตัวกู" ภาพปริศนา "ตัวกู" อันที่จริง "ตัวกู" มิได้มี แต่พอเผลอเปรียบเหมือนผีมาหลอก

ภาพนี้ด้านบนเป็นภาพรูปกะโหลกศีรษะ เปรียบเหมือนผีมาหลอก หลอกอะไร? หลอกให้สัตว์ทั้งหลายต้องวุ่นวายเพราะผีหลอก ผีที่ว่าร้ายคือผีที่ป่าช้า คนทั้งหลายว่าผีอยู่ที่นั่นที่นี่ ผีที่ร้ายยิ่งกว่า

คือ ผี-อวิชชา ความโง่ อันที่จริงตัวกูไม่มีหรอก แต่พอเผลอเปรียบเหมือนผีมาหลอก ที่ว่าความโง่คืออวิชชาเหมือนผีที่ร้ายหลอกให้วุ่นวาย รูปสัตว์ตุ๊กแก ๒ ตัวข้างฝากำลังต่อสู้กันก็คือว่า เมื่อมีอวิชชาเข้าไปคนในสังคมก็ไม่ยอมกัน ต่อสู้กันอย่างพัลวัน การต่อสู้กันปัญหาเกิดขึ้นคือย่อยยับทั้ง ๒ ฝ่าย คนต่อสู้กันทะเลาะวิวาทกัน ระหว่างสามี-ภรรยา พี่น้อง คนร่วมงานกันก็ตาม ถ้าหากเราไม่รู้ว่าคนฝ่ายนั้นชนะ, คนฝ่ายนั้นแพ้ ที่จริงแล้วแพ้ทั้งคู่ คือแพ้กิเลส ทำอย่างไรที่จะไม่ต่อสู้กัน เอาไม้กวาดมาปัดออก **ปัญญา** เปรียบเหมือน ไม้กวาด ที่ปัดสัตว์ที่ข้างฝา เพราะมีปัญญารอบรู้ว่าการทะเลาะวิวาทบาดหมางกันนั้นไม่มีอะไรดี ที่ไหนมีการทะเลาะวิวาทขัดแย้ง ที่นั่น "อุปัทวะ" ภาษาบาลีเรียกอุปัทวะ ภาษาไทยเรียกอุบาทว์เกิดขึ้น ผลสงครามคือความย่อยยับทั้ง ๒ ฝ่าย ผลการทะเลาะวิวาทบาดหมางในครอบครัว ก็ทำให้มีความแตกร้าวเกิดขึ้นระหว่างครอบครัว ถึงแม้ไม่แตกแยกก็เสียหาย ปัญญา เหมือนไม้กวาดมาปัดออกไป ปัดด้วยไม้กวาดหมายความว่า เมื่อมีปัญญารู้ว่าการทะเลาะวิวาทบาดหมางกันนั่นเสียหาย ทำอย่างไรเล่าจึงจะไม่มีการกระทบกระทั่งกันในสังคม ก็คือมีปัญญามารู้จักยับยั้งไว้บ้าง คนเรากระทบกันในสังคมนี้ มีธรรมะมายับยั้ง สติมายับยั้ง และยอม-ยั้ง ยอม-หยุด-เย็น ชีวิตเป็นสุข ไม่ยั้ง ไม่ยอม ไม่หยุด ไม่เย็น ชีวิตเป็นทุกข์

บทกลอนนี้คือว่า เมื่อมีตัวกูสำคัญมั่นหมายเกิดขึ้น เป็นผู้ดีผู้เลวกว่าเขา สำคัญไปว่าเลวกว่าเขาก็น้อยเนื้อต่ำใจ เป็นผู้เสมอกัน สำคัญมั่นหมายเสมอเขาก็แก่งแย่ง เป็นผู้เลวกว่าสำคัญตัวเลิศกว่าเขาก็เหยียบย่ำ คือเรื่องนี้มีมานะทั้งเก้า ที่ว่าเป็นผู้เลวกว่าเขา สำคัญว่าเลวกว่าเขาก็น้อยเนื้อต่ำใจ ; เป็นผู้เลวกว่าเขาสำคัญว่าเสมอกันก็แก่งแย่งเขา ชิงดีชิงเด่น ; เป็นผู้เลวกว่าเขาสำคัญว่าเลิศกว่าก็เหยียบย่ำคนอื่น สาม แล้ว เป็นผู้เสมอกับเขาสำคัญว่าต่ำกว่าก็น้อยเนื้อต่ำใจ เพราะมีตัวกูเข้าไป

เป็นผู้เสมอกันสำคัญว่าเสมอกันก็ชิงดีชิงเด่น เป็นผู้เสมอเหยียบย่ำคนอื่นก็ดูถูกเขา หก แล้ว เป็นผู้เลิศกว่าเขาสำคัญตัวว่าเลวกว่าก็น้อยเนื้อต่ำใจ สำคัญตัวว่าเสมอกันก็แก่งแย่งชิงดีชิงเด่น เป็นผู้เลิศกว่าเขาสำคัญว่าเลิศกว่าเขาก็เหยียบย่ำคนอื่น นั้นแหละ มานะทั้งเก้า ความถือตัวถือตน เมื่อเป็นการถือตัวถือตนอย่างนี้ สิ่งตามมาก็คือทะเลาะกัน ไม่ยอมกัน เหมือนสัตว์ ๒ ตัวข้างฝา ทำอย่างไรล่ะที่ว่า เอาพระธรรมกวาดล้างอย่างไม้กวาด สำหรับฟาดหัวสัตว์ที่ข้างฝา ตกกระเด็นเป็นเหยื่อแก่ไก่กาที่เก่งกว่า อย่าโง่ คืออย่าโง่! อย่าให้มีตัวกู มีทุกสิ่งทุกอย่างมีได้ แต่อย่าให้มีความสำคัญมั่นหมาย ยึดมั่นว่า ของกู-ตัวกู อยู่อย่างสงบเย็นให้มีปัญญาอย่างไม้กวาดฟาดออกไป, มีชีวิตอยู่อย่างสงบ สุขสบายเพราะมีสิ่งทั้งหลายมีได้ มีด้วยใจที่มีปัญญา สติ รู้หน้าที่การงาน ทำหน้าที่ให้ดีที่สุด แต่ไม่ยึดเป็นของกู ดังบทกลอน

"อัน"ตัวกู" "ตัวสู" มิได้มี
แต่พอโง่ มันเป็นผี โผล่มาได้
พอหายโง่ "กู"-"สู" ก็หายไป
พอโง่ใหม่ โผล่ใหม่ ดูให้ดี

แต่ละข้าง ต่างยึดว่า "ตัวกู"
จึงเกิดการ ต่อสู้ กันอย่างผี
ต่างหมายมั่น แก่กัน ฉันไพรี
ทั้งเปิดเผย ลับลี้ มีทั่วไป

ที่ด้อยกว่า สู้ว่ากู ก็มีดี
ที่เด่นกว่า ข่มขี่ เขาเข้าไว้
ที่พอกัน กันท่า ไม่ว่าใคร
ล้วนแต่ใคร่ โด่งเด่น เป็นธรรมดา

เอาพระธรรม กวาดล้าง อย่างไม้กวาด
สำหรับฟาด หัวสัตว์ ที่ข้างฝา
ตกกระเด็น เป็นเหยื่อ แก่ไก่กา
ที่เก่งกว่า คืออย่าโง่ ให้โผล่เอย"

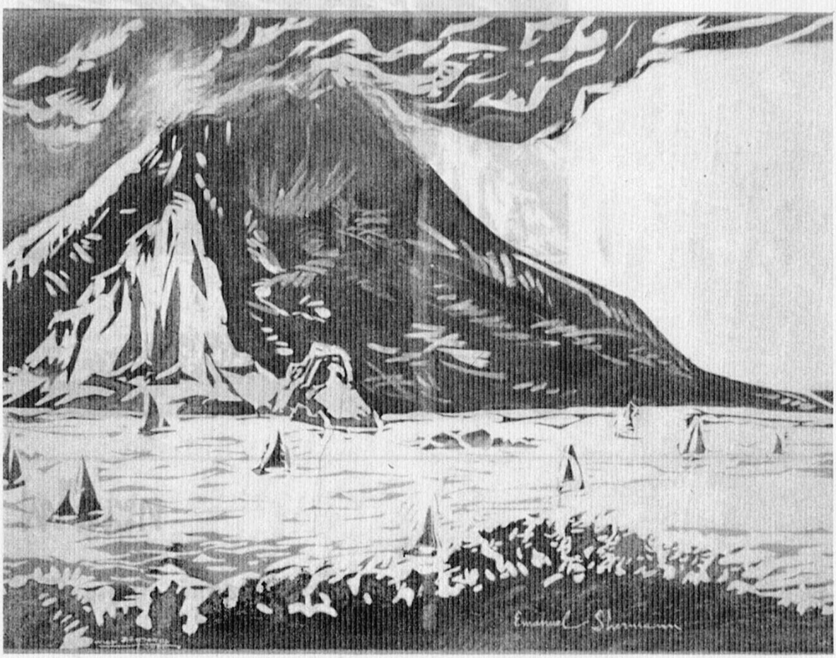
คือภาพนี้.

ทะเลไฟ

พระอาจารย์สุชาติ ปัญญาทีโป

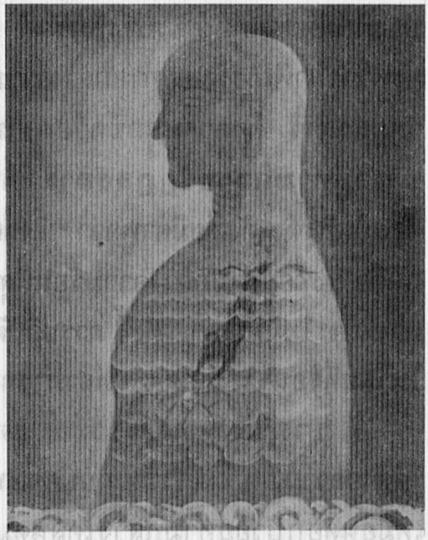
ภาพปริศนา **"ทะเลไฟ"** เขาเปรียบชีวิตเหมือนเรืออยู่ท่ามกลางทะเลไฟ ตัวเรือลำใด (หรือชีวิตใด) มีธรรมะ ก็จะอยู่ท่ามกลางความร้อนได้อย่างสงบเย็น เรือลำใดไม่มีธรรมะ อยู่ท่ามกลางทะเลไฟ ก็จะยิ่งร้อนใหญ่ **ธรรมะนั้นอยู่ที่ใจ** เรียกว่ามีไฟธรรมะเอาไว้เผากิเลส ทำให้นึกถึงบทเพลงกล่อมลูกของคนโบราณ คือบท **มะพร้าวนาฬิเกร์** ทางสวนโมกข์ได้สร้างสระนาฬิเกร์ไว้เป็นอนุสรณ์ของคนโบราณ มีบทเพลงว่า

"น้องเอย มะพร้าวนาฬิเกร์ ต้นเดียวโนเน อยู่กลางทะเลขี้ผึ้ง ฝนตกก็ไม่ต้อง ฟ้าร้องก็ไม่ถึง อยู่กลางทะเลขี้ผึ้ง ถึงได้แต่ท่านผู้มีบุญเอย" บางทีก็ว่า "ถึงได้แต่ผู้ **พ้นบุญเอย**"

มะพร้าวนาฬิเกร์ หมายถึง **นิพพาน** ทะเลขี้ผึ้ง เปรียบได้กับ **จิตใจ** คน ขี้ผึ้งนั้นเวลาได้รับความร้อนก็จะหลอมเหลวเป็นน้ำ แต่พอได้รับความเย็นก็จะแข็ง เหมือนกับจิตใจของคนเรา บางทีก็มีความสุข บางทีก็มีความทุกข์ บางทีก็ยินดี บางทีก็ยินร้ายไปตามอารมณ์ มะพร้าวนาฬิเกร์นั้นอยู่ท่ามกลางอารมณ์ อารมณ์ต่าง ๆ เปรียบเหมือนวัฏฏสงสาร คือความทุกข์หรือความร้อน ซึ่งหมายถึงว่า **นิพพานนั้นอยู่ท่ามกลางวัฏฏสงสาร** สิ่งที่อยู่ท่ามกลางความร้อนได้นั้นต้องเย็นที่สุด ดังเคยมีคำพูดว่า "สิ่งที่เย็นที่สุด อยู่ที่กลางเตาหลอมเหล็ก" นั่นคือ สิ่งที่อยู่ท่ามกลางความร้อนที่สุด คือความเย็นที่สุด ถ้าใครอยู่ได้เช่นนี้ก็จะไม่มีปัญหา ดังนี้ การปฏิบัติธรรมนั้น ไม่ใช่การหนีโลก จะอยู่ในโลกที่ร้อนระอุนี้แหละ แต่สามารถอยู่ได้ด้วยความเย็น

บางทีสังคมคนมันเลวร้าย แต่เราก็จะอยู่ท่ามกลางความเลวร้ายได้ด้วยความเย็น ไม่เลวร้ายกับบุคคลเหล่านั้น เขาเปรียบพระพุทธเจ้าว่าเหมือนดอกบัวอยู่ท่ามกลางโคลนตม อยู่ท่ามกลางน้ำอันแสนสกปรก แต่ดอกบัวอยู่เหนือโคลนอยู่เหนือตม อยู่เหนือสิ่งสกปรก มีกลิ่นหอมและสีสวยสดงดงาม หรือพูดได้ว่า พระพุทธเจ้าอยู่ท่ามกลางความชั่วร้าย แต่ท่านก็ไม่ชั่วร้ายตามคนเหล่านั้น หรือกล่าวว่า จิตที่เป็นพุทธะนั้นอยู่ท่ามกลางอารมณ์ทั้งหลาย หรือความผันผวนแห่งอารมณ์ทั้งหลาย แต่ว่าจิตนั้นไม่ผันผวน มันปกติสงบเย็นอยู่ได้ เพราะมีปัญญาเป็นเครื่องอยู่ อยู่ท่ามกลางวัฏฏสงสารอันร้อนระอุ แต่เราก็ไม่เวียนว่ายไปตามวัฏฏสงสารนั้น.

จงรู้จักตัวเอง

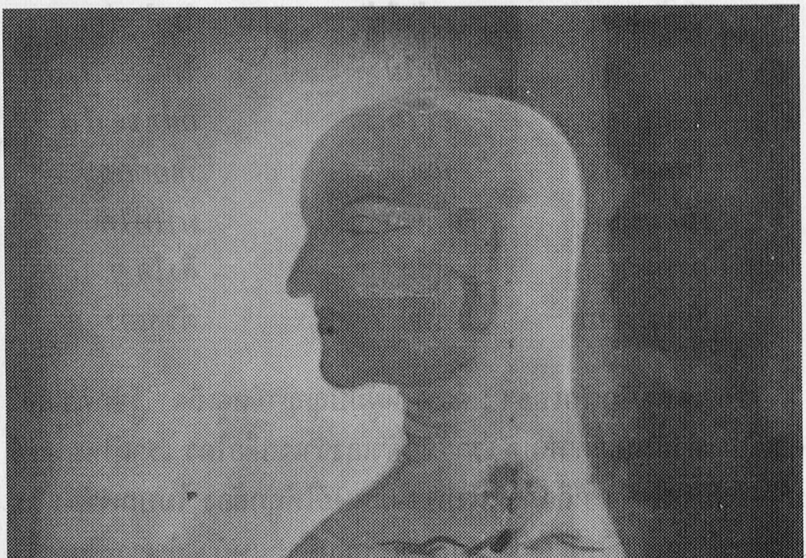
พระอาจารย์นุ้ย สัมปันโน

ภาพนี้เป็นภาพปริศนาธรรม เป็นรูปคน และมีคนกำลังดำดิ่งลงไปในหัวใจ ก็คือรูปดอกบัวในหัวใจ ในดอกบัวนั้นมีมณีที่มีค่า ท่านพระเดชพระคุณท่านอาจารย์พุทธทาส เขียนกลอนเอาไว้ดีมากว่า

"จงรู้จักตัวเอง"

"จงรู้จัก ตัวเอง" คำนี้หมาย
ว่าค้นพบ แก้วได้ ในตัวท่าน
หานอกตัว ทำไม ให้ป่วยการ
ดอกบัวบาน อยู่ในเรา อย่าเขลาไป
ในดอกบัว มีมณี ที่เอกอุตม์
เพื่อมนุษย์ ค้นหา มาให้ได้
การตรัสรู้ หรือรู้ สิ่งใด ๆ
ล้วนมาจาก ความรู้ ตัวสูเอง

"จงรู้จักตัวเอง" ; คำ ๆ นี้ผู้มีปัญญาคิดดูเถิด "รู้จักตัวเอง" คำเดียวเท่านั้นปัญหาหมด เรารู้จักตัวเองว่าเราคือใคร เราเป็นมนุษย์ มนุษย์ผู้มีจิตใจสูง ก็คือทำหน้าที่ของมนุษย์ให้ถูกต้อง ไม่บกพร่อง ไม่เป็นทุกข์ ผู้อยู่เหนือปัญหาคือความทุกข์ นั่นคือมนุษย์ ถ้าเราเป็นอะไร เราเป็นพ่อ ทำหน้าที่ของพ่อให้ถูกต้อง เป็นผู้นำ เป็นผู้นำที่ดี เป็นพ่อที่ดีของลูก ทำดี ทำถูกให้ลูก ทำถูกให้หลาน เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีงาม เพราะรู้จักตัวเองคำเดียวเท่านั้น เป็นแม่ก็เป็นแม่ให้ถูกต้อง เราเป็นแม่เขาทำหน้าที่ให้ถูกต้อง พูดให้เขาจำ นั่นคือ ปริยัติ ต้องสอนลูกสอนหลาน พ่อ-แม่ ทำให้ดู นั่นคือ ปฏิบัติ อยู่ให้เห็น นั่นคือ ปฏิเวธ มีชีวิตที่เย็นเพื่อให้อยากทำตาม นั่นคือการเผยแพร่ธรรม แม้เราอยู่ในสังคมก็อยู่ได้ รู้จักตัวเองเท่านั้น ถ้าเราเป็นลูก ทำหน้าที่ลูกให้ดีที่สุด ทุกคนเกิดมาจากคุณพ่อคุณแม่ ไม่ทำให้คุณพ่อคุณแม่ต้องเป็นแผลหัวใจ เพราะเราว่าไม่นอนสอนไม่ได้ เคารพพ่อแม่ รักพ่อรักแม่ ไม่ทำให้พ่อแม่น้ำตาตก เพราะนั่นคือเราสำนึกในความเป็นลูก เพราะรู้จักตัวเอง เป็นนายเขาทำหน้าที่ให้ถูกต้อง เป็นลูกน้องเขาทำหน้าที่ให้ถูกต้อง

นั่นเพราะรู้จักตัวเอง เป็นอะไรก็ตาม ทำหน้าที่นั้น ใครรับบทแล้วแสดงบทนั้นให้ดีที่สุด แต่ว่าการแสดงบททุกบทนั้น ทำหน้าที่โดยไม่เป็นทุกข์ด้วย เมื่อต้องทำหน้าที่อะไร ทำหน้าที่นั้น อย่างที่ว่า "การตรัสรู้ หรือรู้ สิ่งใด ๆ ล้วนมาจาก ความรู้ ตัวสูเอง" รู้เรื่องของความทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ พระพุทธเจ้าตรัสรู้ที่ไหน ไม่ใช่มหาวิทยาลัยที่ไหน แต่ว่าที่มหาวิทยาลัยกายกว้างศอกยาววาที่มีสัญญาและใจ รู้เรื่องของความทุกข์ ทุกข์มาจากอะไร? มาจากตัณหา และเพื่ออะไร? เพื่อดับมันเสีย โดยวิธีใด? ความถูกต้อง ๘ ประการ ถูกต้อง-ถูกต้อง ไม่บกพร่อง นั่นแหละ ในชีวิตนี้มีความสงบสุขอยู่แล้ว หาความสุขได้ที่ไหน หาที่อื่นได้แต่ความสนุกสนาน แต่ความสุขอยู่ที่ใจไม่วุ่นวาย เพราะใจนั้นปกติของมันไม่วุ่นวาย เราหาความสุขสงบได้ที่ใจไม่มีกิเลส

เหมือนที่ท่านทั้งหลาย เคยอ่านหนังสือรามเกียรติ์ ที่ว่า หนุมานเผาเมืองลงกา เผาเมืองลงกามอดไหม้หมดแล้ว หนุมานก็วิ่งไปมหาสมุทร น้ำช่วยให้ดับไฟได้ เมื่อลงไปในมหาสมุทร ไฟที่ตัว น้ำก็ดับได้หมด แต่ตรงไหนไม่ดับ? ที่ตัวดับหมด ที่ หาง ดับไม่ได้ วิ่งมาหาพระฤาษี เป็นเรื่องปริศนา ถามว่าจะทำอย่างไรไฟที่ตัวดับหมดแล้วไฟที่หางดับไม่ได้ ทำอย่างไรจึงจะดับได้? ท่านฤาษีบอกว่า "ต้องดับด้วยน้ำบ่อน้อย" เมื่อเป็นอย่างนั้น หนุมานก็เลยเอาหางมาอมที่ปาก ก็ดับทันที

เราส่วนมากหาที่ดับที่อื่น หาไม่พบหรอก **ต้องดับที่ตน** นั่นคือเมื่อรู้จักตัวเองแล้ว จะรู้ว่าอะไรคืออะไร เราทำหน้าที่นั้นไปถูกต้องตลอดสาย แล้วก็เรื่องที่ทุกคนลืมไม่ได้ต้องมีทุกครั้งไม่ว่าเรื่องอะไรก็ตามที่จะ ไม่เป็นทุกข์ในการทำหน้าที่ เพราะมนุษย์ผู้มีใจสูงแล้วต้องอยู่เหนือปัญหาความทุกข์ อันเป็นโลกุตตรธรรม หรือการมีชีวิตอยู่เหนือโลก ไม่เป็นทุกข์ในการดำเนินชีวิต ไม่ว่าท่านจะทำหน้าที่อะไร ถ้าทำหน้าที่ด้วยความทุกข์ทรมานใจแล้วมีประโยชน์อะไร ทำไป

พลางตกนรกไปพลาง แต่ผู้มีปัญญา มีธรรมระดับสูง ทำหน้าที่การงานนั้น ทำไปโลกไม่ช้ำ ธรรมไม่เสีย ทุกเวลานาทีชีวิตนี้ร่มสงบเย็น

ท่านคุณย่าคุณยาย คนโบราณพูดว่า ลูกเอ๋ย! ทำหน้าที่การงานด้วยจิตใจที่เบิกบานร่มเย็น ใจเย็น ๆ ลูกเอ๋ย ใจเย็น ๆ นั่นคือเพราะรู้หน้าที่ รู้ตน ทุกคนทำหน้าที่การงาน แต่จิตใจนั้นรื่นเริงเบิกบานไปตามหน้าที่นั้น มีงานมีหน้าที่และมีชีวิตนี้สงบเย็นด้วย เป็น โลกุตตร-ธรรม คืออยู่เหนือโลก โลกคือความทุกข์ มีแต่ความสงบ มีแต่ความสุข ไม่มีความทุกข์ในการทำงาน และดำเนินชีวิต แก้วมณีที่มีค่าอยู่ที่ตัวเราต่างหากล่ะ คนส่วนมากค้นหาทั่วหมด หาไม่พบ พุทธบริษัทต้องหาความสุข สงบ พบได้ที่ใจเราเอง และชีวิตจะเจริญก้าวหน้า ดังภาพที่กล่าวมา.

■ แนะนำท่านผู้บรรยาย

พระอาจารย์สุชาติ ปญฺญาทีโป

เกิด อ.ร่อนพิบูลย์ จ.นครศรีธรรมราช

งาน เป็นท่านหนึ่งที่ร่วมงานกับท่านอาจารย์พุทธทาส ตั้งแต่เริ่มสร้างโรงมหรสพทางวิญญาณ และเป็นผู้หนึ่งที่เขียนภาพปริศนาธรรมในโรงมหรสพทางวิญญาณ ทั้งเป็นผู้บรรยายภาพปริศนาธรรมเหล่านั้นด้วย

พำนัก สวนโมกขพลาราม

พรรษา ๒๗

พระอาจารย์นุ้ย สมฺปนฺโน

เกิด ม. ๓ ต.พร่อน อ.ตากใบ จ.นราธิวาส บรรพชา วัดพระพุทธ อ.ตากใบ จ.นราธิวาส

งาน บรรยายภาพปริศนาธรรม ในโรงมหรสพทางวิญญาณ ท่านหนึ่ง

พำนัก สวนโมกขพลาราม

พรรษา ๑๙

รายชื่อคณะกรรมการดำเนินการหาทุนร่วมจัดพิมพ์ หนังสือคำบรรยาย "โลกุตตรธรรม" จากโรงมหรสพทางวิญญาณแห่งสวนโมกขพลาราม

คุณภุชงค์ เพ่งศรี	ประธานกรรมการ
ร.ต.ระหัส เทพปฏิมา ร.น.	รองประธานกรรมการ
คุณวรวิทย์ สุปิยพันธุ์	กรรมการ
คุณจรด จิตตสิงห์	"
พล.ร.ต.ภุชงค์ เอี่ยมสมุทร ร.น.	"
ร.อ.ณรงค์ สาระเกษตริน	"
รศ.จีระภา โตสมบุญ	"
คุณกรรณิการ์ แสงทอง	"
คุณจันทร์อร่าม นาคทอง	"
คุณเจตน์อารี แสงทอง	"
คุณจารึก แสงทอง	"
น.ต.ถวิล หะรินสุต ร.น.	"
คุณนิรันด์ สวยสม	"
คุณณรงค์ สุขสวัสดิ์	"
คุณสมนึก ค้ำชู	"
คุณมะลิ แสงทอง	"
คุณประวัติ แสงสุพรรณ	"
คุณธวัชชัย เพ่งศรี	"
ผศ.นรีทิพย์ ทุ่งกาวี	"
คุณกิตติ เอมะสิทธิ์	"
คุณภัทรา จิตตสิงห์	"
คุณจริยา อุปผล	"
คุณแม่เฉลิม เอมะสิทธิ์	"
คุณอรุณ แสงทอง	กรรมการและเลขานุการ
คุณเกษม เอมะสิทธิ์	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

โลกิยธรรม : คือธรรมสำหรับชาวโลกที่จะอยู่ร่วมกันเป็นสังคมด้วยความมีระเบียบเรียบร้อย มีกฎเกณฑ์ในระดับศีลธรรมหรือจริยธรรมสังคม แต่อยู่ในระดับที่มีความยึดมั่นในความเป็นตัวเป็นตนเป็นของตน ยังผูกพันอยู่กับโลกหรือวัฏสงสาร มีทุกข์มีสุข มียินดียินร้าย มีบุญมีบาป มีได้มีเสีย มีแพ้มีชนะ ตามประสาโลกียชน หรือนัยหนึ่ง คือธรรมสำหรับมนุษย์ที่ดีงาม จนถึงระดับกัลยาณชน.

โลกุตตรธรรม : คือธรรมระดับเหนือโลก พ้นโลก หมายถึงเมื่อเข้าถึงธรรมถึงที่สุด แล้วพ้นจากความยึดมั่นในตัวตน จะปราศจากความยึดมั่นถือมั่นในสิ่งไร ๆ ดังพุทธพจน์ "สพฺเพ ธมฺมา นาลํ อภินิเวสาย" แปลว่า "สิ่งทั้งหลายทั้งปวง ไม่พึงยึดมั่นถือมั่น" และธรรมระดับนี้เท่านั้นที่ดับทุกข์ได้ พ้นทุกข์ได้ เป็นสภาพไม่ยินดียินร้าย เหนือสุขเหนือทุกข์ เหนือบุญเหนือบาป เหนือได้เหนือเสีย เหนือแพ้เหนือชนะ อันเป็นของคู่ ทั้งพึงทราบด้วยว่า คำว่าเหนือโลก พ้นโลก มิได้หมายความว่า ไม่ยุ่งเกี่ยวกับโลก หลบลี้หนีตนไปอยู่ตามลำพังก็หามิได้ หากมีชีวิตอยู่ในโลกอย่างไม่มีทุกข์อันเนื่องมาจากความยึดมั่นถือมั่น หรือมีชีวิตอยู่อย่างมีความสุขอย่างเป็นอิสระ เพราะไม่ยึดมั่นถือมั่นในสิ่งไร ๆ (ถ้ามีความสุขเพราะยึดมั่นถือมั่น – ไม่ใช่โลกุตตรธรรมในที่นี้) และจะดำเนินชีวิตไปด้วยเมตตากรุณา ต่อสรรพสัตว์ทั้งหลาย.

ISBN 974-88781-7-1

คำบรรยาย "โลกุตตรธรรม" จากภาพปริศนาธรรมในโรงมหรสพทางวิญญาณ สวนโมกขพลาราม